

SOCIETATEA CULTURALĂ

Academia
Bârlădeană

ACADEMIA

BÂRLĂDEANĂ

MĂRTURII ICONOGRAFICE INEDITE. FAMILIA COSTACHE

În vara anului 1981 am fost la Epureni - sat situat la 25 km. de Bârlad - pentru a culege informații despre familia boierilor Costache, ramura Epureanu. În timp ce fotografiam mormintele ultimilor descendenți, Alexandru Exarcu și fiica acestuia Maria Magdalena, am descoperit trei picturi (ulei pe pânză). Acestea înfățișau personaje în costume de epocă. Picturile nu sunt însemnate și nici datate. Cea mai mare înfățișează o înaltă față bisericească, pe mitropolitul erudit al Moldovei, *Veniamin Costache* (1768 - 1846). L-am identificat, deoarece figura sa luminoasă, expresivă, plină de bunătate și distincție, este cunoscută din portretele sale apărute în numeroase cărți și publicații. Mitropolitul Veniamin din ramura Costache - Negel a cultivat relații strânse cu toate rudenile sale. A venit, nu o dată, la rudele de la Epureni și, după obiceiul său, le-a dăruit acestora portretul împreună cu alte obiecte de artă. Învățatul Veniamin a avut și o întreținut conștiința solidarității de neam, tipică pentru „*Casa Costăcheștilor*”, mentalitate întâlnită și în mai vechi epoci istorice. Când a fost realizat portretul?

Coroborând datele personale ale mitropolitului cu vîrsta probabilă rezultată din analiza atență a chipului său - un bărbat de circa 45 de ani - pictorul anonim i-a zugrăvit chipul în jurul anului 1815.

A doua pictură înfățișează un bărbat în jurul vîrstei de 50 de ani, membru al clasei boierești după ținuta vestimentară: ișlic, anteriu brodat, brâu bogat împodobit și contăș. Poartă barbă și mustați. Este un boier din primele decenii ale secolului al XIX-lea, dintre „*traditionaliști*”, care, spre deosebire de tinerii îmbrăcați după moda Apusului, își păstrează ținuta strămoșilor săi. După opinia noastră, portretul a fost realizat în intervalul 1820 - 1840.

Modelul ultimei picturi a fost o doamnă din aceeași clasă boierească. Numeroase mărturii din epocă (începutul secolului al XIX-lea - literatură memorialistică, scrisori, documente) informează că emanciparea clasei boierești autohtone (de la modă la mentalitate) au început-o femeile. Așadar, soțile și fiicele de boieri, „*s-au europezat*” mai întâi. Doamna necunoscută din portret poartă un elegant costum de călătorie, o splendidă bonetă ornamentată cu dantelă, material din care este lucrat și gulerul. Coafura și costumația doamnei sunt specifice modei franceze din intervalul 1820 - 1845.

Picturile sunt într-o stare avansată de degradare. Explicația? Timp de circa patru decenii ele au fost uitate și ascunse într-un spațiu închis, supuse tuturor intemperiilor. Picturile au fost ascunse de ultimii stăpâni ai conacului de la Epureni, în iarna anului 1944 - 1945, când a început instaurarea regimului comunist în România. Deduțea noastră se bazează pe cadrul general istoric cunoscut, dar și pe ultima frază din *jurnalul* inedit al Mariei Magdalena Exarcu, cu următorul conținut: „*Noël 1944; tourments et inquiétudes*“. Tatăl și fiica, ultimii „*epureni*”, au locuit după cutremurul din 10 noiembrie 1940 în ateneantele conacului. Bâtrânelul conac construit pe la 1670 de Gavriliță Costache a fost puternic afectat de cutremur și, din cauza imposibilității financiare a ultimilor proprietari, a fost demolat. Vremea și vremurile au desăvârșit distrugerea. În conacul străvechi generațiile ramurii Costache Epureanu au adunat valori estetice, cărți, icoane, mobilă, porțelanuri, covorașe, servicii de masă, picturi, orfevrerie. Picturile sau icoanele, cum li se spunea în epocă, reprezentau membri ai familiei, rude de sânge sau prin alianță.

Existența portretelor familiei în conacul menționat este probată de mărturii scrise și nescrise ale unor persoane care, fie au locuit în Epureni, fie că au vizitat localitatea. Astfel, învățătorul Toader Popovici în articolul „*Curtea Epureanu*”, descriind interiorul bâtrânei case, pe la 1900, relatează: „*Mai în toate odăile sunt atârnate pe pereti portrete ce înfățișează odrasle ale familiei. Unele cu ișlice de sub care izvorăsc fețe searbe de bărbi ce se revârsă până la piept, altele în malacovuri din care se înalță trupuri sprintene, pline de sănătate.*“

În vara anului 1913, Tânărul scriitor Victor Ion Popa, însoțit de Alexandru Vlahuță și George Tutoveanu, cu soțile, au făcut o vizită la Epureni boierului Alexandru Exarcu. Impresionat profund de tot ceea ce văzuse, V. I. Popa a publicat articolul „*Curtea de la Epureni*“. Entuziasmat, el scria: „*Am vizitat cel mai frumos muzeu ce mi-a fost dat să văd până acum... Pereții până în tavan erau grei de portrete. Cine să mai descoase numele atâtător iconari aduși dinadins de dincolo de hotare și cine să mai țină minte care pe cine închipuie din lungul veac al neamurilor ce-au trecut pe acolo de la sfîntul Veniamin Costache până azi. Într-o vitrină văd inelul cu pecetea mitropolitului.*“

Informații extrem de interesante, multe inedite, despre familia Costache Epureanu ni le-a oferit doamna Ecaterina Georgescu, fostă profesoară la Epureni. Fiică de învățătoare, nepoată și strănepoată de preoți (strămoșul doamnei a fost preotul bisericii de la Epureni și apropiat al lui Manolache Costache Epureanu), botezată de Al. Exarcu și fiica acestuia, d-na Georgescu își amintește despre portretele acestea că se aflau în saloanele conacului. Despre portretele zugrăvite ne-a spus că nu le-a reținut numele, dar că boierul fusese mare vornic al Tării de Jos a Moldovei, iar doamna dansase cu Napoleon (!). Consultând *Lista rangurilor de boieri din Moldova* din 28 ian. 1835, am găsit trei membri ai familiei Costache Epureanu cu rangul de mare vornic: Neculai, Iordache și Ioan, primii ai Tării de Jos, iar ultimul al Tării de Sus. Din tabela genealogică a familiei Costache Epureanu și a Mariei Caragea - Ioan Costache, căsătorit cu Catinca Negre, au fost părinții lui Manolache Costache Epureanu. Iordache Costache a moștenit moșia și conacul de la Epureni, dar, neavând copii, acestea i-au revenit fratelui său Ioan. Concluzionând, personajul din portret este unul din stăpâni de la Epureni în primele decenii ale secolului trecut. Iordache Costache sau fratele său, Ioan.

Identificarea personajului feminin este dificilă. O ipoteză bazată pe informația învățătorului Teodor Popovici s-a opri la Smărăndița (Smaranda) Sturza-Bârlădeanu, soacra lui Manolache Costache Epureanu. Dascălul precizează că în timpul vizitei la conac, jupâneasa Marghiolița i-a spus, oprindu-se la un portret feminin: „*Atasta-i Sturzoaia, soacra lui Cucomu Manolache!*“ Am comparat chipul necunoscutei cu o miniatuă care o înfățișează pe Smaranda Sturza, publicată în cartea lui Constantin Gane, „*Trecute vieți de doamne și domnișoare*“, vol. 3, ed. 1941, dar comparația nu duce la o concluzie sigură. Aștept răspunsul d-lui Mihail D. Sturza care, după informația sa, posedă, printre alte portrete ale familiei Sturza, și pe al Smarandei, străbuna sa.

Elena MONU

ION BARBU ȘI LUCIAN BLAGA

POETI DE GENIU

ȘI

FILOSOFI AI ȘTIINȚEI

Prietenia literară dintre Lucian Blaga și Ion Barbu s-a sedimentat de-a lungul timpului, începând din perioada petrecută în Germania, pentru studii, imediat de după Primul Război Mondial. „*Vorbeam acum câteva zile*, î scria Ion Barbu la 10 aprilie 1925, *împreună, la Capșa, despre anii din Germania și impresiile de acolo.*” Dar din această scrisoare este demn de reținut declarația francă: „*Lucian Blaga, râvnesc la pimnița bogată al cărei stăpân ești, de unde scoți florile cu chipuri minunate, toată această poezie: a dumitale/.../Unele din paginile dumitale mi-au dat fiorul celor mai stranii pagini din Dostoievsky.*” (Ion Barbu în corespondență, 1982, p. 108).

Un an mai târziu, recenzând *Antologia poetilor de azi*, realizată de Ion Pillat și Perpessicius (1925), Lucian Blaga adnota: „*Ion Barbu, Tânărul poet, de o uimitoare originalitate, ne dă ciudatul Uvedenrode, de care s-a poticnit îndeosebi nepuțința criticii românești.*” (*Banatul*, I, 3, martie 1926, p.44-45).

Corespondența dintre cei doi și întâlnirile directe, prilejuite de venirea în București a lui Lucian Blaga, dovedesc faptul că, între cei doi, a existat o comunicare de idei și sentimente, cu aprecieri reciproce. Astfel, la sfârșitul decadelui a treia a secolului, Ion Barbu îi face o cronică literară elogioasă la volumul de versuri *Lauda somnului*: „*D-l Blaga ne-a dăruit o poezie mândră și rară. Salutăm această calmă, binefăcătoare stea.*” (*Ultima oră*, 24 februarie 1929).

Însă dincolo de atare schimb de amabilități și recunoașteri critice, în anii de prigoană de după Al Doilea Război Mondial, când cei doi nu au mai avut putință/răgazul de convorbiri directe, fiecare dedicându-se specialității dedublate, Ion Barbu, îngustându-și activitatea de poet la traducerea tragediei *Richard al III-lea* de W. Shakespeare, în favoarea matematicii (ca profesor și cercetător), Lucian Blaga dădea o traducere de excepție tragediei *Faust* de Goethe și se apropia de specialitatea prietenului său, elaborând, între 1949-1953, tratatul *Experimental și spiritul matematic*, publicat postum (Editura științifică, 1969). Ceea ce e sigur este faptul că lucrarea nu a fost făcută cunoscută, în manuscris, lui Ion Barbu - Dan Barbilian, dar tratatul blagian, ceea ce este iarăși sigur, respectă cu rigurozitate principiile matematice care l-au animat pe Ion Barbu - Dan Barbilian în studiile sale de matematici și de filosofie și științei. Se poate vorbi astfel de o corespondență în idei de la distanță, caracteristică marilor creatori.

Dacă pentru Ion Barbu - Dan Barbilian, „*realitatea în matematicile pure o constituie lumea conceptelor (abstracțiuni ale unor date directe ale experienței)*”, constatare apărută într-un studiu de filosofie a științei despre *Direcțiile de cercetare în matematicile contemporane* (*Tribuna*, 17 mai 1958), pentru Lucian Blaga, filosoful culturii și al cunoașterii luciferice, uneltele oferite de matematicieni erau probleme care țineau de specificul creator al conștiinței, cărora nu le-a fixat finalitate.

Studiul lui Lucian Blaga se bazează pe o cercetare aprofundată a realităților științei moderne și contemporane, pe aplicarea și delimitarea potențialului metodologic de ansamblu al virtuților matematice în mecanismele vieții. Totodată, filosoful se opune cochetăriei cu metafizica speculativă și se declară împotriva pan-matatismului, delimitându-se net și de punctul de vedere pozitivist, dar și de reducția fenomenologică.

Lucian Blaga este un realist, factorul obiectiv pe care îl invocă se bazează pe propriile cercetări, pe dinamismul și capacitatea cunoașterii științifice de a-l reda, analiza sa filosofică fiind un eşafod construit cu migală și ingeniozitate fără a ieși „*din zona cunoașterii paradișiale, din zona adevărului ce trebuie căutat în adevararea la real.*” (Călin Mare, Prefață, p. 29). Este o lucrare de mari dimensiuni de epistemologie contemporană, cu nimic mai prejos decât studiile anterioare care l-au consacrat ca filosof original.

Astfel, cei doi mari creatori - Ion Barbu - Dan Barbilian și Lucian Blaga- născuți în primăvara acelaiași an, poeți proeminenți ai literaturii române, și-au dat întâlnire în Spiritualitatea Națională și în domeniul cercetării abstractive cu aceeași probitate și consonanță.

Mircea COLOȘENCO

Literă de vid

Pogoară, Doamne, limbile de piatră,
 Fă spicile să se-ncunune pe cetate
 și râul peste capete albastre
 de la copiii morții mânăind...
 Încremenesc pe șopârli ninsoare
 și ploile străine de pe drumuri,
 nu mă lăsa vibrării fără graiuri,
 oltar de fluturi îți voi înălța.
 Dă-ne pe lume părul maicii galben
 să-mi vină până la buze ca sărutul
 pe care-l aşteptam topit de focuri
 sub o pădure albă, obosită ...
 Că tu, de-s împărat, pe nor mă năru
 și înflorei zădarnică o tisă
 și, ca s-o iert, începi în neaflare
 să scrii cu dânsa literă de vid...

Mințile verii

Și tu te pierdeai răzlețit de puștani
 prin floarea-soarelui, prin acele rozete
 de aur înlácrimat în apus,
 și tocmai în scorbura plină de flăcări,
 unde mințile verii foșneau,
 Făt-Frumos învia mânzul
 din morți!

Tu, marțiene, de-ai să vii vreodată

Tu, marțiene, de-ai să vii vreodată,
 N-adu oglinzi și sticlă colorată
 Ori cárpe, mingi și marfă expirată
 Și nici rachi și gumă mentolată.

La noi n-aduce pozne din hârtie
 În care, dacă sufli-oleacă, țipă,
 Nici de zorzoane nu mai fă risipă
 Că nu ne face nici o bucurie.

Dacă-ai să vii vreodată, marțiene,
 Cum vine Moș Crăciun pe la fereastră
 Micuților s-aducă alinare,

Dac-ai să vii din spații hertziene,
 Atâta eu te rog, extraterestre:
 „Nu mai aduce HOTI la Guvernare!”

Ca și cum

E ca și cum ai arunca un creier pe jos
 nu-l mai vede nimeni
 un zar
 pe zaruri - libărcile...
 Tot stau ghemuit
 în colțul cămării mele
 și o cămilă mă roagă
 în desert:
 - Doamne, nu mă fă om,
 fă-mă dumnezeu cămilă,
 întinde-mă șarpe violet pe-un auz,
 fă-mă din lumină întuneric
 suflet aruncat la răscruci,
 fă-mă, Doamne, pomul acela
 care nu va mai fi.

E ca și cum ai arunca un creier pe jos,
 E ca și cum clopotele ar mână
 fluxul mării
 nu-l mai vede nimeni
 un zar
 îmi aprinde lumânarea
 în ochi
 un iepure!...

Simion BOGDĂNESCU

Cină romantică

Tăcere ... Lumânări aprinse,
 În încăpere toate-s ninse.

Gândurile, plutind în vid,
 Ni se izbesc parcă de-un zid.

Nimic nu este ca-nainte...
 Avem de toate... Nu-s cuvinte.
 Avem, deși suntem doar noi,
 Ființa lipsă dintre noi.

Petruș ANDREI

CONSIDERAȚII MATEMATICE PRIVIND CREAȚIA POETICĂ EMINESCIANĂ

S-au împlinit în acest an 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu - poetul nostru național. Cu acest prilej, această comemorare atât de importantă pentru poporul român a fost prinsă în programul sărbătorilor UNESCO.

De aceea ne-am propus să ne aducem și noi contribuția la această sărbătoare, evidențiind o modalitate de aplicare a matematicii în aprecierea creației poetice eminesciene.

Fie sistemul S redat prin $\begin{pmatrix} s_1, s_2, \dots, s_n \\ p_1, p_2, \dots, p_n \end{pmatrix}$ unde s_i

sunt stările succesive ale sistemului, iar p_i sunt probabilitățile de apariție a lor. În plus $\sum_{i=1}^n p_i = 1$.

Numim energie informațională valoarea medie a probabilităților sistemului, adică $E(S) = \sum_{i=1}^n p_i^2$ (1).

Noțiunea de energie informațională utilizată de Octav Onicescu, precum și de Gheorghe Mihoc, Solomon Marcus și alții în studiile lor este analogul celei de energie cinetică utilizată în fizică.

Entropia informațională introdusă de Shannon în 1948 este analogul informațional al noțiunii de entropie fizică introdusă de Clausius la începutul secolului al XIX-lea.

Entropia informațională notată cu H este dată de

$H = - \sum_{i=1}^n p_i \log_2 p_i$ (2), aceeași cu cea dată de Boltzmann

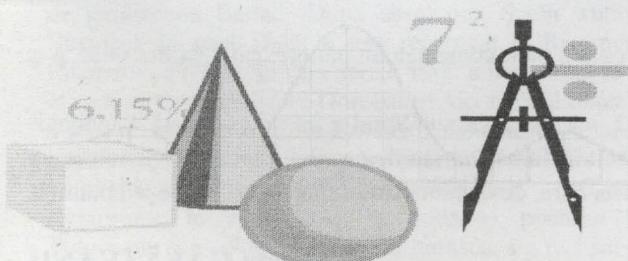
pentru entropia sistemului fizic. Aici „n” reprezintă numărul sunetelor limbii române, iar „ p_i ” probabilitatea de apariție a sunetului de rang i și se calculează ca un raport între frecvența absolută a sunetului în poezie și numărul sunetelor limbii române.

$$p_i = \frac{n}{N}$$

Remarka esențială a lui Cristian Oncescu este că relația de monotonie dintre energia informațională și cea de entropie a sistemului fizic se regăsește și în sistemele informaționale; când una crește cealaltă descrește și invers.

În cele ce urmează vom analiza aceste concepte legate de două poezii ale lui Mihai Eminescu: „*Și dacă...*” și „*Peste vârfuri*”, folosind și noțiunea de ecart a literelor în limbajul poetic comparat cu cel uzual.

Prin ecart, notat $\alpha(i)$ înțelegem distanța dintre rangul literelor i în limbajul poeziei față de cel uzual; evident rangul poate fi pozitiv sau negativ.

Și dacă...

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în loc
Adâncu-i luminându-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseinându-mi gândul.

Și dacă norii deși se duc
De ieșe-n luciu Luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna.

Peste vârfuri

Peste vârfuri trece Lună,
Codru-și bate frunza lin.
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.

Mai departe, mai departe
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângăiet
Îndulcind cu dor de moarte.

De ce taci când fermecată
Inima-mi spre tine-ntorn?
Mai suna-vei, dulce corn,
Pentru mine vreodată?

Vom reda în continuare frecvențele absolute ale literelor în cele două poezii și le vom compara cu frecvențele acestor litere în limba română uzuală.

Aceste ultime frecvențe au fost realizate de către M. Grumăzescu („*Studii asupra foneticii stilistice a limbii române*, 1955) și Edmond Nicolau („*Langage et stratégie*, 1962).

Și dacă...			Peste vârfuri			Frecv. după Grumăzescu	
Sunet	Frecvență	Ecart	Sunet	Frecvență	Ecart	Sunet	Nr. de ord.
I	23	1	E	29	0	E	1
A	21	1	I	22	0	I	2
E	21	-2	N	21	2	A	3
N	19	1	R	19	20	R	4
U	15	2	T	19	17	N	5
C	14	2	A	17	-3	T	6
D	14	6	C	14	1	U	7
T	12	14	M	14	7	C	8
M	11	6	U	13	-2	L	9
S	9	0	D	11	3	S	10
L	8	5	L	9	-2	O	11
R	7	-3	O	9	-1	Ā	12
S	6	11	Ī	7	3	D	13
Ī	8	3	S	5	-4	P	14
Ā	5	-3	Ā	4	-3	M	15
O	5	-5	P	4	-2	Ī	16
P	5	-3	F	-3	4	Ş	17
B	2	0	V	3	1	B	18
G	2	1	B	1	-1	V	19
			G	1	0	G	20
			Ş	1	-4	F	21
						T	22
						Z	23
						R	24
						J	25
						X	26
TOTAL = 207			TOTAL = 226				

Ce reliefiază aceste ecarturi?

În poezia „*Și dacă...*” cele mai mari ecarturi pozitive le au I și A, accentuând maniera de poezie populară. Versurile scurte, multe cuvinte rimate, vor duce în final la micșorarea entropiei.

CARACTERUL meditativ al textului „*Peste vârfuri*” a impus poetului să renunțe la figuri de stil. Evident entropia va fi mai mare.

(continuare în pag. 9)

VOCI DIN MANUSCRIS

Aerele tristeții bântuie dominând **totul** împrejmuirii. A reușit, sunt foarte trist! Pe unde calc, mă împiedic de petele trecerii ce-mi lasă un gust amar, altfel decât cel cunoscut tie, copile! În stăruința ta, vezi, bănuiesc că vrei să știi mai multe despre adevăr, despre doar unele care le-am dibuit de la alții, despre alții! Singur, poți greși în judecata altuia, dar mai bine ne-om consulta cu unii și cu alții, ne-om sfătu și înțelege până la urmă! Pune o dată, umple paharul și, din inima roziului vom afla alte și alte măruntișuri într-u' îmbogățirea bagajului minții! Tare te-ai mai zgârcit fiule, te dai după ea, te lași colorat de a ei putere, după forța spurcată a vremii! Când vei pricepe că, înălțimea, valoarea trecerii pe pământ ar trebui apreciată după mulțumirea sufletească adusă altuia fără să știe, și nu după bunurile materiale pe care i le oferi, cu toate că prostul va lăuda pâinea întinsă, și nu rostul acelei întinderi! Zău, multe s-au schimbat în omenia norodului! Ce, vrei cuvântul? Mi se pare, sau tuleii îți forfotesc a pene și aripile-ți dau ghesul să zbori?!

- Da, mai bine ai asculta cu atenție, poate am și eu un pic de adevăr! Numai tu, numai tu ești cu sfaturile, cu dreptatea vânturată într-o naivitate ca un standard al învingătorilor...!

Noaptea se lasă lin cu apăsările ei. De ore, boscorodeau vrute și nevrute, multă vorbărie de alde teoriei sociale ce domina orice furnică a neamului eliberat de pacostea deceniilor săngerânde. Cel mai în etate, trecut aproape prin toate, moția în scaunul împălit din nuiele, dându-le din când în când speranță că e atent la săbiile încinse, scoase din aceeași teacă cu a lui. Tresărea, ca fiecare dintre noi, la zgomotele ascuțite venite din senin să-i strice tihna din culcușul, cât de cât, cald, dichisit din obișnuită! O, câte nu le-ar spune, dar, oare le-ar pricepe cineva??!

- Bine, te ascult băieto, dar înhide naibii părăitoarea! cum vrei să te aud? Uite, s-a speriat și tata! Ce vă trebuie atâtea table lovite pentru a crea, ai, doamne! cum îi spuneți, muzică din troace?! Fii bland, copile, nu te ridică la mine, astupă glasul zurlui ce urlă!

- Vezi, aşa-mi închizi graiul, mi-l bagă înapoi cu pumnul! E muzica vremii, cel puțin o înțelegem și dansăm după voia noastră. Ce ti se pare aşa zgomotoasă? Nici nu auzi bine, nu știi cum te supără atât de rău?! ce-ai vrea să fac altceva, până la Înviere mai sunt atâtea ore! Și, poate nici nu merg, o să mă uit la televizor. Tu, te duci tot singur? Că mama nu va putea merge, trebuie să aibă grija de bunica, nu?! Bine o să închid muzica în privința asta liniștește-te! Da, matale ce mai vrei, bunicule, nici nu îți-am vorbit tie, stai locului unde te afli, o să cazi dacă te zbâltă pe scaun, Of, câte probleme sunt în casa asta! De ce mă consum, habar nu am, zău?! Ființele astea nu sunt normale, se vede după societatea în care trăim! Ce, poți să-i contrazici cu ceva? Nu se vede unde-am ajuns!

Scrutindu-i pe rând, și-a trimis privirea a cercetare spre capetele lor, culegând destule informații pentru a concluziona că ar fi mai bine să tacă, prea era încordată atmosfera din după amiaza dinaintea Sfintelor Sărbători de Paști. Viața anilor recenti începuse să-l însăşimânte, pricepea căt de căt grozăvile aduse de oameni pentru a fi răsturnate peste capetele altora dintre ei, dar ce putea face?! Nu mai înțelegea nimic, în anii mici învățase altceva la școală pentru ca în următorii datele în noile cărți să se schimbe totalmente! Cei buni de ieri, erau cei mai huliți astăzi, iar unii dintre necăjiții cunoscuți de bunicul sau tata, anii de azi îi ridicau în slăvi ca pe niște sfinti, lucruri inexplicabile încă lui. Auzea pe ici pe colo, de la unul, de la alții, vedea la televizor sau din multimea de ziare, că nici nu știa care, unde și cine spunea adevărul! Nu o dată, uimit de unele lucruri, după părerea sa anormale, se trezea vorbind singur, aşa, ca pentru a-și auzi ecoul vocii blânde.

„- Ce s-o întâmplă în lumea asta, auzi, și noi, elevii, putem face grevă?! Dar, cei mari, ho! ce-au mai făcut și minerii ăștia?! Dar, cine i-o fi învățat?!“

Așa cum era, avea un grad de istețime a minții, aduna întrebările cu ușurință, mai greu era că, nu-i veneau răspunsurile clare, pentru a pricepe odată pentru totdeauna ce se întâmplă împrejurul său, în țara asta blestemată de Sus, după cum spuneau bărbății casei! Dacă dorea să stea cu ei la discuție nici nu-l luau în seamă, darămite să pună vreo întrebare pentru aflarea unui răspuns mai acătării pentru limpezirea capului, căt de căt! Toată ziua era cu gura pe capul său, bă, lasă muzica mai încet! Bă, nu faci nimic și soarele te suportă, și tot felul de chestii de-i venea să fugă de acasă, Chiar, mulți mai plecau în Occident să descopere viitorul, dar el, ca el și ca nimeni altcineva dar ca mulți pe care-i cunoștea. Ca și altădată, se întreba căte ceva fără a-și primi răspunsul dorit.

„- Ce vrea tata, nu prea înțeleg, dar parcă ar avea dreptate! Să mergem împreună la Înviere, să ascultăm unele voci din cimitir?! Dacă ești atent, le auzi, dar nu le poți spune nimic, inima e numai pe jumătate împăcată! Nu-mi trebuie așa ceva, ducă-se iar singur, nu am chef de asemenea bâzdâganii!“

A fost întrerupt din contemplarea visătoare a stelelor de glasul revoltat a mult comentatului părinte, care, ca din senin și-a pus armia revoltei în mișcare către toți ai casei.

- Bă, criminalule, iar asculti muzică și citești numai ziare! Iar și iară, mă, acuși termini liceul și nu știi o chioară, banditule! Diseară mergi la Înviere, auzi sau nu, să-ți îndes vorbele cu ceva în urechi?! Tămădăul tău de copil împrăștiat! Si voi ce vă beliți ochii așa, parcă ați ieșit cu ceapa la vânzare, hă?! Dumneatale, ce vrei oare, de la mine bâtrâne?! Ca și el, nu te-ai lămurit?! acreala măsii de viață! (va urma)

MILITARII ȘI VIAȚA SOCIAL-CULTURALĂ A BÂRLADULUI DE ALTĂDATĂ

Aniversarea a 85 de ani de la înfemeierea Societății Culturale „Academie Bârlădeană”, la 1 mai 1915, ne oferă prilejul de a aminti cititorilor că printre cei trei fondatori ai acestei Societăți se numără și un ofițer. Este vorba de **Tudor Pamfile**. Tudor Pamfile - ofițerul, George Tutoveanu - poetul și Toma Chiricuță - preotul. Iată, deci, trei oameni cu inițiativă, trei spirite nobile sau, cum spunea un contemporan al vremurilor, „trei suflete îmbătăte de frumos și dormice de muncă, pentru mai multă lumină”. Sunt, după cum lesne se vede, personalități emblematic ale Bârladului, de fapt, simboluri definitoare ale matricei oricărui popor; un reprezentant al armatei, un reprezentant al bisericii și un reprezentant al spiritualității, sub forma ei cea mai pură, poezia.

Tudor Pamfile a fost ofițer de carieră, dar și un entuziasmat animator și îndrumător cultural al Bârladului. În 1901 este admis la Școala de Ofițeri de Infanterie din București. Urmează, apoi, Școala de Ofițeri de Cavalerie din Târgoviște pe care a terminat-o în anul 1906 cu gradul de sublocotenent. Este repartizat la regimentul de Roșiori din Bârlad. Participă, în 1913, la campania militară din Bulgaria, când a contactat o boală care avea să-l răpună la numai 38 de ani. Participă cu unitatea sa de cavalerie la primul război mondial, fiind comandantul unui „divizion de tren” (subunitate de transport). La 01.XI.1917 este avansat major, iar la 1.VII.1920 este înaintat la gradul de locotenent colonel. A fost angrenat în pregătirea și educarea tinerilor ostași. În 1907 aflăm că ținea lecții de istorie la Școala pentru gradele inferioare care funcționa la Regimentul de Roșiori.

În ce privește cariera sa de etnograf și folclorist, trebuie spus că Tudor Pamfile a fost un autodidact; nu a făcut studii universitare de specialitate, meritul său fiind cu atât mai mare. A fost un fidel culegător de folclor; a adunat și redactat fapte de cultură populară transmise prin cuvânt și practică: povești, povestiri, legende, datini și credințe, descântece, farmece, cântece bâtrânești, colinde, zicători, glume, snoave etc. A condus publicațiile periodice „Ion Creangă”, revistă de limbă, literatură și artă populară, și „Miron Costin” - revistă de comentarii istorice.

Opera capitală a lui Tudor Pamfile este concentrată în 25 de volume de proză și versuri populare, publicate sub egida Academiei Române timp de 13 ani, între 1909 - 1921. A fost premiat de mai multe ori de Academia Română, iar în ședința din 11.VIII.1921, cu patru luni înainte de moartea-i prematură, se făcea propunerea de alegere a lui Tudor Pamfile ca membru al Academiei Române, dată fiind valoroasa sa operă de folclorist și etnograf, operă ce a constituit un bogat tezaur de studiu pentru cercetătorii români și străini.

Emil Gîrleanu este unul din scriitorii români ce a îmbrățișat cariera militară, legându-și pentru o vreme destinul de garnizoana Bârlad. După absolvirea Școlii Militare din București în anul 1898, a fost repartizat la Regimentul 13 Infanterie din Iași. În vara anului 1902 a fost mutat la Bârlad, în cadrul regimentului 12 Dorobanți. Aici Tânărul ofițer scriitor a scos revista literară „Făt-Frumos”, a publicat aproape 50 de poezii, schițe, cronică, însemnări, precum și volumul „Bâtrâni - schiță din viața boierilor moldoveni”. În amintirea scriitorului, în anul 1928, la inițiativa poetului George Tutoveanu și a colonelului Ilie Dumitrescu, s-a realizat un bust

ce a fost amplasat în sala mare a Regimentului 12 Dorobanți, în care acesta a slujit între anii 1902 - 1906.

S-a amintit, de asemenea, că scriitorul Gheorghe Brăescu, cel care s-a afirmat la cenușul literar „Sburătorul” al lui Eugen Lovinescu prin schițele sale umoristice cu subiect cazon, a activat pentru o perioadă scurtă de timp la Bârlad. Datorită faptului că începuse să supere șefii prin producțiile sale literare în care, printre-o observare satirică și plină de umor, demasca practicile disciplinare, obtuzitatea și suficiența găunoasă a unor superiori, în februarie 1902 a fost mutat disciplinar de la Calafat la Bârlad, în regimentul 12 Dorobanți. Aici s-a întâlnit cu Emil Gîrleanu, colegul său de liceu din Iași, care așa cum am văzut, și el fusese mutat la Bârlad. Revine la Calafat după un an, în 1903.

Trebuie spus că și ceilalți militari ai garnizoanei Bârlad mai puțini cunoscuți, dar oarecum membri ai „Cetății” cu drepturi depline, au avut prezență activă în viața socială și culturală a orașului. Prin urmare, sunt și alte aspecte care merită a fi scoase în evidență. Asupra cătorva dintre acestea ne vom opri în continuare.

Într-o vreme în care se pune mare preț pe educația militară a generației tinere - era perioada romantică de afirmare și dezvoltare a națiunii române moderne - unii militari ai Bârladului și-au dat concursul la buna organizare și desfășurare a pregătirii preliminare a elevilor din școlile din oraș. Printre-un raport din data de 17.VI.1887 al Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor, adresat Consiliului de Miniștri, se cerea alocarea din buget pe anul 1887-1888 a unei sume de 240 de lei necesară pentru un maestru de instrucție militară la Școala normală din Bârlad. Acest lucru era cu atât mai necesar cu cât, se spunea în acel raport, „... predarea instrucțiunii militare este de o absolută trebuință”.

Între societatea civilă a Bârladului și purtătorii de uniformă militară a fost o strânsă și utilă colaborare. Intelectualitatea orașului a sprijinit demersurile făcute de ofițerimea garnizoanei pentru educarea soldaților. Iată un exemplu: în iunie 1914, la movila Prodana de lângă cazarmă, a avut loc dezvelirea unui monument ridicat în amintirea soldaților decedați în urma campaniei militare din 1913, din Bulgaria (cauza decesului a constituit-o bolile contractate în timpul acțiunilor militare). Cu această ocazie s-a tipărit pe cheltuiala lui Lupa Costache, o broșură de 16 pagini pentru a fi difuzată tuturor ostașilor din unitățile militare ale Bârladului. Broșura conține un material educativ întocmit de profesorul Gheorghe Alecsandrescu de la Liceul Codreanu intitulat: „Cuvântare pentru aniversarea mobilizării”, rostită în ziua de 20 iunie 1914 în fața monumentului.

Manevrele militare executate în zona Bârladului erau momente deosebite nu numai pentru militari, ci și pentru locuitorii orașului, ele reușind să aducă rumoarea și emoția marilor evenimente și să înlăture măcar pentru un timp, starea de apatie specifică orașelor mici de provincie. Cu ocazia manevrelor din 20.IX.1882 - 4.X.1882 orașul a primit vizita MS Regelui Carol I, a reginei Elisabeta, a episcopului Calinic Dima al Hușilor și al reprezentanților armatelor străine ce au participat ca observatori la manevre. În onoarea acestor înălți oaspeți, la 12.X.1882 s-a dat un mare banchet la Grădina „Renășterea”. (continuare în pag. 14)

INVĂȚATORUL

- N-ar trebui să pleci tocmai acum!... și-i turnă iarași în paharul aflat dinainte, pe colțul mesei. Cum să treci dealul, iarna, pe o noapte geroasă ca asta!... Lasă, mâine dimineață ai tot timpul să ajungi, nu te teme...

Însă invățatorul, abia întors din prizonierat, nu-și mai găsea astămpărul. Venise la niște cunoștințe vechi, pe care nu le mai vizitase încă înainte de război, se arătase pe la orele unsprezece în satul de peste deal, Rădăiești, și, tot povestind și gustând din vinul roșu, îmbietor se pomenise în toiu nopții. Cârja, lustruită din corn păduratic, îi stătea rezemată alături, ca un semn de întrebare.

- Dacă tot ai stat pân' acu', interveni și muierea, potrivindu-și cu degetele strâmbă colțul baticului,... ar fi mai bine să te urnești mai spre ziuă, pe la cântatul cocoșilor, că, mai știi, dealu-i mare, zăpada înghețată cui... Nici nu știi cum aluneci...

Și umbra ei proiectată de lumina amețită a lămpii de petrol se clătină încet în perete.

- Aşa-i, Măriucă, ..da' prea ne-am luat cu vorba și nevastă-mea s-o fi întrebând pe unde întârziu atâtă, dă, ca femeia, ... și-apoi mâine am și lecții la școală, copiii, știi, nu ne prea aşteaptă...

Și, luându-și căciula neagră, care până atunci se odihnise pe pat asemenea unui miel bland, se sprijini drept în cârjă, săltându-se deodată cu umbra:

- Rămâneți sănătoși!... Mai dau eu altădată pe la voi!

- Ei, da' stai, bre omule, na, mai ia-l măcar pe ăsta, îl sili gospodarul. Ia-l până-i cald, că pe urmă se răcește. Prinde de minune la drum, dacă tot nu te rabdă inima și ții cu tot înadinsul să pleci.

Din ușa întredeschisă, pe unde răcoarea nopții se furișă, invățatorul bău și paharul acela pe nerăsuflare, mai mormăi încă un „rămâneți sănătoși” și se repezi în intunerul de afară ca într-un tunel.

... După ce se mai obișnui, începu să vadă șters cerul oțelit și stelele din creastă scăpând ca și cum l-ar fi chemat. „Da, da, degeaba insistau ei, nu-i chiar așa de frig și ceață prea deasă nu e, se poate merge, doi kilometri e un nimic. Peste un ceas cred că-s acasă.”

Și tot așa se lua cu gândurile, urcând. Îi reveneau sevențe din cei aproape trei ani de prizonierat: cum căzuse în mâinile inamicului, cum văzuse pe unul împușcându-și fratele, deoarece încercase să evadeze. Îi răsunau cuvinte dintr-o limbă străină, rememora, stăruitor, bizarele interjecții ce i-au mâncat nervii. Mai ales una, când li se dăduse de cosit lanurile de ovăz de pe un deal întreg. El, ascultător, trăgea neostoit la coasă, nemilos. Din pricina oboselii, i se părea că o să intre în soarele de pe orizont. Soldatul acela care păzea, da, da, nu-i lăsa nici măcar să-și steargă sudoarea cu mâneca. Soldatul, soarele, lanul, coasa, ciocârlile în explozie, descărcarea nervilor pe cine se nimerea, interjecțiile, căciula înținsă de dușman drept răsplată pentru supușenie... Ar fi vrut să fugă și el, să nu-și mai țină viață

între interjecțiile străine și ascuțitul coasei la capătul lanului... Hm, dar mă apropii de zare, își zise. Sunt curios, atras de astă linie vizibilă doar de departe. Orizontul și curcubeul mereu se distanțează de noi și niciodată nu se ating. Dintrodată, când ajunse pe linia zării, cerul îi se păru, în sticlire, ca un suflu imens, căscat ca și valea ce-i stătea la picioare. Într-o parte se zarea, nedeslușit, liziera de salcâmi, zisă a lui Dascălu, scheletică, dușmănoasă. Spre nord, pe unde-și închipuia că ar fi drumul spre pădurea Bălu, drumul Săpătorului, cum îi spuneau localnicii, parcă încremenise o oboseală mare, de veacuri, în pete enorme, în nori de liliac pulverizat. Își pierdu o clipă ochii în stelele asprite, în Drumul Robilor fumuriu ca explozia înăbușită a unei părăsite vetre, apoi, punându-și cărja pe braț, unde dădu de jilăveala mânicii paltonului, se căută în buzunar după o țigară. Venea de-acum tot la vale, către sat, și putea să tragă, liniștit sau ca să-și alunge urâtul, câteva fumuri. Auzul îi era încordat de atâtă liniște, când, n-apucă să-și scoată mâna cu țigara din buzunar, că prinse cu urechea, la cățiva pași de el, cam spre stânga, din direcția pădurii, o foșnire stranie de carne moale atingând pânditor omătul. Brusc, se răsuci, în timp ce înima începu să-i alerge săngele în zvânciri iregulare prin venele încălzite și moleșite de resturile băuturii și de efortul adunat la urcuș. Din pământ aproape răsărise o namilă cenușie, înaintând spre locul unde se afla el, ca un zid imminent, fără cruce. „Doamne, lupul!” și încercă un salt în direcția opusă. De teamă, cărja îi aluneca în palmă clar, însă i se părea că ține un pai, aşa se făcuse de usoară! Namila se aproapea încet, măsurat. Lață, îi vede colții și limba curgându-i printre ei aidoma unei șosele umede printre două pietre de kilometraj, îi aude distinct răsuflarea căutătoare, i se leagă timpanele cu un foșnet hămesit, pleoapele i se măresc. „Ce fac? Mă mănâncă!” Fiara slobozi un urlet care, lui, clătinat de frica albă, azvârlită în păr, îi mări senzația că toate stelele se mișcă o clipă și încă una, spre răsărît și spre apus. Chiar înregistră în creier, venind din alte vremuri, un suruit stingher de clopoței. „Doamne, apără-mă!” și cerul continua să se clătine, iar mintea lui aprinsă se agăță fulgerător de o idee: „Căciula, căciula, căciula!” Mașinal, și-o smulse de pe cap, prinse în vârtej cărja de partea de jos și sus, în încovrigătura ei puse mișoasa blană. „O să credă că-i oaie, da, da, i-o las și uită de mine... Nu, nu-i bine s-o las!”

Fiara, miroșind, se opri la trei-patru pași, înaltă cât un vițel gras ca pentru tăiere, își coborî gura fioroasă spre negrea dată ca miomeală, gemând hulpavă și voi să-o înșface. Invățatorul, scurt, din braț o trase spre el și făcu un pas. Lupul, și el unul. Jigania iar se apleca, invățatorul iar trase și iar mai făcu un pas. Lupul, și el încă unul. „Să-l amăgesc așa până în vale, la marginea satului... Acolo am să strig după ajutor, la prima casă... Poate simt și căinii și-or să latre... și-or să...” larășii trase spre dânsul. Lupul, la fel. ⇒

În ameteala și groaza de dihanie, uitase cum pășise și unde anume. Repeta gestul ca un piston pus în funcțiune încetinită de o forță instinctuală. Nu se aplica, nu se răsucea. Ținea, de fapt, după el o întrebare! „*Dar în față? Dacă-mi ieșe unul și înainte? Ce-o să mă fac, doamne, ce-o să...*“ Jigodia se muta după mișcările lui cu aceeași precauție instinctuală, și gura deschisă, și limba hămesită îi pompa răsuflarea atât de aproape, că învățătorul o simți groaznică, directă, de nesuportat, în ceafă: „*O să mă măndânce*“, îl pisau creierii.

„Mâine dimineață sau peste vreo două-trei zile or să-mi găsească oamenii ciolanele împrăștiate pe zăpadă și părul însângerat în smocuri vânțuite“. Și ideea că-i vor luci oasele reci îi trecu pe sub pielea capului în furnici mărunte-mărunte, de puteau să-l incredințeze că nu mai poate înainta aşa și, din clipă în clipă, o să se prăbușească strâns în paltonul cenușiu.

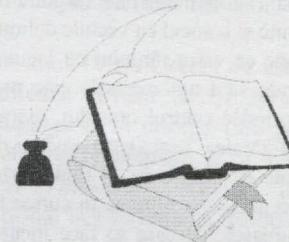
Vru să strige, însă buzele i se strânseră în lipitorii vinete, de gumilastică. „*Să scot chibriturile din buzunar, să aprind un băt cu gămălie mai mare, fiindcă lupii fug de lumină și foc.*“ Dar pentru un gest ca acesta îi trebuiau două mâini și stânga îi incremenise pe cârja în vîrful căreia mitoasa căciulă se umezise, morfolită prin nea. „*Oare crede că-i oaie? ... E oaie, bă, e oaie!*“ îi trăsnii lui să urle, „*uite, dacă dorești aşa de mult, ţi-o las; eu pot trăi și cu bostanul descoperit, e oaie!*“ Apoi continuă: „*Nu pot să râd în hohote? Poate-l sperii! Sau să plâng, știu eu, poate i se face milă?*“ Brațul credea că și l-a pierdut, nu-l mai avea, se născuse aşa, fără el, sau era al altcuiva. „*Oare mai am mult?*“ Nu clipea nici din pleoape. „*Oare unde e timpul?*“ Sudoarea îi infășura trupul, când cald, când rece. „*Iată satul, iată, se vede o casă... casa lui Grigore... mai am vreo sută de metri... căinii încă nu l-au simțit, nu, să nu mă întorc, nu, își dă seama tocmai acum că-l păcălesc, doamne, și nici cocoșii nu se aud... mai am nouăzeci și cinci de metri, cât o fi cearșul? Nici o lumină pe la casele mărginașilor... mai am nouăzeci de metri, mai am...*“

Brațu-i, înlemnuit de mult, nu mai simți că pierde în urmă ceva. „*Mai am optzeci de metri și ajung, ajung, să nu mă las tocmai acum, aş vrea să pot fugi, dihania însă... mai am saptezeci și nouă de metri, doamne, și nici un căine să nu fie vrednic, și nici măcar un cocoș să nu întrebe cerul... de timp... cât o fi cearșul?... mai am saptezeci și sapte de metri, să mai pășesc o dată și încă o dată... Trebuie să râd, să plesnesc în hohote, poate-l sperii... sau să plâng, știu eu, poate o să mă credă copil și-o să i se facă milă de mine... mai am saptezeci și unu de metri, doamne, și nici un căine tovarăș, m-au părăsit până și cocoșii... să pornesc într-un râs, poate i se face milă de râsul meu...*“

Numai că fioroasa arătare îi morfolează căciula acum, la vreo zece pași în urmă, și învățătorul, neștiind, își schimba în același ritm înnebunitor picioarele, ca să intre în sat. Dar nu se mai deplasă mult, căci, scurmarând prin omăt, haita, exasperată că nu găsise nimic în momelă, se repezi către el, în salturi de frică gheboșată,

îi acoperi spinarea, și, cu tot răsuflétul, îi înfipse colții în ceafă, dobândindu-l în răscuire peste cârjă. Ochii învățătorului se înspică în zorii presimțitori ca o sclipire de coasă înghețată.

Simion BOGDĂNESCU

(urmare din pag. 5)

ENERGIE ȘI ENTRÓPIE

În baza formulelor $E(S) = \sum_{i=1}^n p_i^2$ și $H_1 = -\sum_{i=1}^n p_i \log_2 p_i$ (pentru cele două poezii obținem următoarele valori ale entropiei și ale energiei informaționale).

POEZIA	Valorile de entropie	Valorile de energie
Și dacă...	4,0567	0,0707
Peste vârfuri	4,0328	0,0741639

Am menționat mai sus că energia informațională variază în sens invers decât entropia. Și pentru că energia informațională se calculează mai ușor, atunci avem informații și despre sensul entropiei.

Nici energia și nici entropia nu pot fi considerate însă măsuri ale poeticității unui text (după cum observă prof. Solomon Marcus).

Folosirea figurilor de stil de către poet creează un element de surpriză, mărește gradul de neprevăzut și, deci, crește entropia.

În final aş aminti opinia matematicienei poloneze Jadwiga Slawinska potrivit căreia frumosul este o manifestare a ordinii și a varietății, care se opun entropiei.

BIBLIOGRAFIE:

1. Solomon Marcus. *Poetica matematică*;
2. O. Onicescu și V. Ștefănescu, *Elemente de statistică informațională*;
3. G. Guiașu, *Aplicații ale teoriei informației*;
4. E. Nicolau, *Langage et stratégie*;
5. V. Tugulea, *Matematică și poezie* (Eminescu cuantificat).

Irina - Mihaela LAZANU

VATRA TÂRGULUI BÂRLAD

Orașul vechi se compunea din târgul propriu-zis sau vatra târgului și din moșia din jurul târgului, care cuprindea un teritoriu în diametru de circa 18 km. Încercăm să facem delimitarea în spațiu a vatrei târgului, după documentul lui Constantin Mihai Racoviță din anul 1757 și după „Tabla măsoriștei târgului de la anul 1815”, care redau aceleași limite și coincid cu vechile delimitări.

Se presupune că vatra târgului cu locuințele orașenilor forma centrul urban, unde sunt aglomerările cele mai multe și mai dese. Vechea vatră cuprindea centrul orașului, mărginită la miază-noapte de gârila Cacaina (Valea Seacă); la răsărit de apa Bârladului; la miază-zi de o linie ce începe de la râul Bârlad, trece prin dreptul bisericii Sf. Gheorghe – pe timpuri în curtea bisericii Sf. Gheorghe era biserică ungurească, de care se face mențiune în documente, și mergea până în Drumul Mare; la apus se mărginea cu Drumul Mare care trecea la apus de biserică gospod – biserică Domnească – și care corespunde cu strada Vasile Lupu de astăzi – fostă Țarigrad.

Vatra veche a târgului era parcursă de străzile: Ulița Veche, fostă Paloda, apoi Ion Iacomi; Ulița Mare, azi strada Ștefan cel Mare; Ulița Nouă, fostă Cojocărească; Ulița Armenească, fostă Cojocari, azi M. Sadoveanu. Ulița Strâmbă, azi str. Fagului; Drumul Mare, fost strada Țarigrad, azi Vasile Lupu. Pe vatra veche erau următoarele mahalale: din jos de Cacaina (Valea Seacă) și din jos de podul gospod – podul Pescării.

Înălțarea orașului nu diferă de celealte așezări urbane. Vedem că se numește VILLA prin documente și TÂRG MARE prin descrierea călătorilor. Orașul nu avea întărituri de zid sau piatră în jurul său, ca orașele din Transilvania, din lipsă de materiale de construcție. La marginea de sud a orașului era o cetate de pământ, o PALISADĂ, pomenită de documente, precum și de Dimitrie Cantemir. Era o fortăreață ușoară, lucrată din pământ și lemn, care din punct de vedere al tehnicii de lucru nu a dăinuit timpurilor.

Munca era efectuată pe moșia târgului, din care locuitorii își întăreau existența, fie prin cultivarea pământului, făcută în vecinătatea orașului, fie prin creșterea vitelor, care aveau imasul în lunca Bârladului. Aceste îndeletniciri erau în strânsă legătură cu vatra târgului și, în special, cu negoțul de vite care era foarte dezvoltat.

Temelia orașului a fost, în primul rând o moșie, având o aglomerare de locuințe și de oameni în vatra târgului, care își obțineau mijloacele de existență dintr-un spațiu social caracterizat prin limitarea proprietății individuale și întemeindu-se pe munca de producție agricolă.

Ridicarea orașului se produce ca o consecință a cauzelor economice și a dezvoltării rețelei de comunicație: drumurile. În acest punct se dezvoltă un nod de circulație și un popas pe marelul drum de negoț de interes european: drumul Poloniei cu Dunărea. Negoțul de vite ce se făcea cu Brașovul și exportul de vite, piei și ceară în Polonia și în celealte state germane și-au adus contribuția lor.

De jur împrejurul centrului orașului Bârlad erau dugene-prăvălii; obloanele beciurilor se deschideau în stradă. Aici se făceau, în anumite zile fixate, târgurile de vite sau de produse agricole. Locuitorii Bârladului, mai ales cei din centrul său, practicau negoțul.

La 1646 târgul Bârlad era locuit de 5.000 locuitori, care trăiau în 600 case erau de religie ortodoxă, se închinau în 8 biserici, dintre care două de piatră, celelalte fiind construite din lemn. Mărgindu-se numărul populației, s-a mărit și teritoriul târgului. Între 1757 și 1815 orașul Bârlad se întinde, cuprinzând mahalalele:

La sud, peste apa Bârladului, de unde începea moșia lui Pallade, moșie dărăuită de Vasile Lupu, la 1637 a luat ființă cartierul Morânilor, deoarece locuitorii din partea locului se ocupau cu

industria morâritului – îndeletnicire frecventă pe atunci de-a lungul cursului Bârladului.

Mai târziu, numele mahalalei Morânilor (Morânilor) s-a schimbat în Podeni, probabil din cauza numeroaselor podulice peste ochiurile de apă ce rămâneau de pe urma inundațiilor, situat la răsărit de albia râului Bârlad, într-o foarte sinuoasă curbură a râului. Pe partea dreaptă a râului Bârlad s-au format cu vremea și alte mahalale.

Munteni este o mahala mare în partea de nord a orașului, cuprinsă între albia râului Bârlad, punctul de confluență a pârâului Cacaina, șoseaua națională Bârlad-Vaslui și o gârlă la apus. Majoritatea populației din această mahala sunt urmașii vechilor negustori sau oieri de prin părțile munțioase, de unde-i și numele mahalalei. Mahalaua din sus până în gârla Valea Seacă (Cacaina), cuprinsă între actuala stradă Vasile Pârvan la răsărit (până la gârlă), biserică Sfântul Spiridon și actuala stradă Epureanu la apus, mărginindu-se la sud cu Valea Seacă.

Mahalaua din jos de Cacaina, împrejurul actualei Case de apă (fost parcul Libertății, fost Ocolul Vitelor), la sud de vatra veche, până în strada Nicolae Bălcescu.

Mahalaua din jos de Ocolul vitelor (azi Casa de apă), de-a lungul șoselei naționale, azi strada Republicii, de o parte și de alta.

Mahalaua din Jos spre Mahalaua Raiului – celebră pe vremuri pentru locurile de petrecere ale târgovetilor. De la Pompierie până la Cazarma Regimentului 23 Artilerie, se află Mahalaua Morile de Vânt, în partea de apus, din strada Nicolae Bălcescu spre vest. Numirea îi este dată din cauza numeroaselor mori de vânt, existente în partea locului. La anul 1898 mai existau încă mori de vânt. În fine, o ultimă mahala este aceea care se întinde de la apa Bârladului, până la Gară și Cazarma Regimentului 12 Dorobanți și care poartă numele de Postă Veche, după numele poștaioanelor, mijloace de locomoție atât de caracteristice timpului. Aceste cartiere mărginașe ale orașului s-au întemeiat în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

În anul 1932 ia ființă Cartierul Nou, situat în partea de apus a orașului pe toată lungimea sa, până la cimitirul Eternitatea. Astăzi se continuă mărirea Cartierului Nou, numit și Cartier Deal, pe dealul Cimitirului. Orașul Bârlad avea un aspect rural, cu ogoare cultivate și pășuni până aproape de margini. Orașul, deși aşezat pe șes, în lunca Bârladului, cu posibilități de a se întinde, a avut totuși obstacole, din cauza pârsării vechilor albiilor râului, prin formarea de belciuge, iar primăvara prin revărsări care împiedicau circulația. Ca structură, orașul nu are un sistem de plan bine determinat, ci este rezultatul natural al vremurilor: unde s-a oprit călătorul pentru a face negoț și și-a instalat mai întâi taraba – baratca, apoi ulterior și-a făcut casa, pe acolo era și drumul care mai târziu s-a transformat în stradă. Cu timpul locuințele au urmat cursul drumului în vechea vatră a târgului, înșirându-se unele lângă altele, iar la mahalale locuitorii și-au clădit casele în mijlocul curților sau lateral după teren.

Străzile sunt cu totul neregulate și strâmte, mai ales în centrul orașului și răsfrirate spre periferie. Bulevarde nu se zăresc, o singură excepție, bulevardul din nordul orașului. În mijlocul orașului se află centrul negustoresc, care ocupă vechea vatră a târgului, format din străzi înguste și întortocheate, cu case una lângă alta, care își deschid zidul în vitrine, fără nici o estetică, simple și cel mult cu un etaj; clădiri mărețe, monumentale nu sunt. Casele particulare sunt plasate la întâmplare – în sistemul așa-zis, în derâdere, vagon, și dispus de o grădină împrejurul casei sau de curte. Clădiri cu caracter mai deosebit sunt puține: școlile, spitalul, banca națională, primăria și fostul palat administrativ. Mahalalele Cotul Negru și Podeni sunt mai slab dezvoltate, au un caracter mai vechi și se permanentizează.

(continuare în pag. 17)

ASTRONOMIE - CULTURĂ - ARTĂ - EDUCAȚIE - SOCIETATE

La bogăția culturală a omenirii au contribuit foarte mulți și astronomii profesioniști și amatori. Există speranță că dacă știm de unde am început totul, vom fi pe deplin în măsură să cunoaștem locul și semnificația momentului pe care îl trăim și, totodată, vom înțelege și ne vom putea alege în mod conștient viitorul.

Istoria astronomiei înregistrează numeroase exemple de astronomi care au jucat un rol deosebit de important în cercetarea boltii cerești, dar care și-au început activitatea ca astronimi amatori. Pasiunea față de știința cerului i-a determinat să-și perfeționeze continuu cunoștințele teoretice și practice.

În România, unul dintre cei mai reprezentativi astronomi amatori a fost Victor Anestin (1875 - 1918), care, în 1907 înființea revista de astronomie pentru marele public, intitulată „Orion”. Această revistă deosebit de interesantă își încreză apariția în anul 1912. În 1908, Victor Anestin înființea Societatea astronomilor amatori din România „Flammarion”.

În zilele noastre, pe plan mondial, activează un număr mare de astronimi amatori în domenii diverse: observarea meteorilor, studiul planetelor și Soarelui, observarea eclipselor, căutarea de noi comete, observarea stelelor variabile.

În Bârlad funcționează din 1985 la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” cel mai cunoscut Cerc de astronomie din țara noastră, în care se dezbat probleme importante ale acestui domeniu de cunoaștere.

Una dintre activitățile de referință ale Cercului de astronomie o constituie concursul „Pași spre Infinit”, aflat la cea de a XVII-a ediție De-a lungul anilor, la acest concurs unic în țară, au participat peste 500 de elevi, care au dovedit trăinicia cunoștințelor acumulate în cadrul activităților desfășurate.

Manifestările organizate la ediția jubiliară a concursului au constituit un eveniment cultural-științific unic pentru județul Vaslui și de răsunet pe plan național. Revistele „Magazin”, „Știință și tehnică”, „Noi și Cerul”, ziarul „România liberă”, au remarcat desfășurarea la Bârlad a unor activități tradiționale cu elevii, precum și existența unei stări de spirit favorabile studiului astronomiei.

O altă activitate tradițională o constituie organizarea bianuală a unui „Dialog pe teme de astronomie” (începând cu anul 1989), având ca invitat permanent pe domnul dr. Harald Alexandrescu, precum și alți invitați de marcă.

Astronomii amatori din județul nostru, reuniți din anul 1998 în cea mai puternică și activă filială a Societății Astronomice Române de Meteori, cu sediul la Liceul „Mihai Eminescu”, desfășoară activități atât pe plan științific, cât și pe plan cultural-artistic. Chiar de la prima participare la manifestarea cultural-astronomică PERSEIDE'98, membrii filialei au primit 9 premii și au fost apreciați pentru cea mai complexă contribuție astro-artistică din rândul elevilor.

La manifestarea „EuRoEclipsa-Perseide '98” de la Târgoviște, o impresie excelentă au lăsat exponatele filialei SARM-Vaslui la Salonul Internațional de Arte, Fotografii și Publicații Astronomice, la care au participat peste 30 de țări: tablourile lui Irinel Apostu și Tiberiu Bolohan, fotografările

Geaninei Popa și ale lui Bogdan Uța (însoțite de versurile Marianei Zărnescu).

La Festivalul Internațional de Cosmopoezie în limba engleză, premiul special au primit Anca Buhuș, Mariana Zărnescu și Codrin Mardare (autorul noii variante a Paradei Modei Planetelor).

Începând din anul 1999, Cercul de astronomie și Filiala SARM-Vaslui editează revista „Pași spre Infinit”, revistă națională prin difuzarea ei în întregă țară și prin colaborările interne. Prima referire la apariția ei a fost un articol din publicația „Păreri Tutovene”. Revista a avut parte de „botezul” internațional la Festivitatea de deschidere a Taberei Internaționale de Astronomie pentru Tineret pe 3 august 1999 și a obținut diploma pentru cea mai bună revistă școlară reprezentată la Salonul Internațional de Arte, Fotografii și Publicații Astronomice. La sfârșitul lunii septembrie 1999, „Pași spre Infinit” avea să devină prima revistă de astronomie editată de un liceu, expusă la o conferință a Organizației Internaționale de Meteori (Frasso Sabino, Italia), fiind apreciată de vicepreședintele IMO, Alastair McBeath, ca „excellentă”. Paginile revistei oglindesc și preocuparea în domeniul astropoeziei, astrodramaturgiei și astromitologiei. Ne bucură faptul că o creație a profesorului Ion Puflea a fost inclusă în antologia „Romanian Contemporary Astropoetry-Year V”, iar versuri ale elevilor bârlădenice Mariana Zărnescu și Anca Buhuș au fost incluse în inedita lucrare „Poezia românească a Meteorului”, prezentată la Conferința IMO.

Ca urmare a bunei colaborări existente, Academia Bârlădeană a realizat în decembrie 1998 o întâlnire cu scriitorul Ion Hobana și dr. Harald Alexandrescu - coordonatorul Observatorului Astronomic „Amiral Vasile Urseanu”, Membru de onoare al Filialei SARM-Vaslui. Cu această ocazie a avut loc lansarea la Bârlad a volumelor „Triumful visătorilor” și „Caleidoscop”, de Ion Hobana.

De asemenea, în cadrul ședinței din 16 septembrie 1999 a Academiei Bârlădene a fost prezentat primul număr al revistei „Pași spre Infinit”, una dintre puținele reviste de astronomie din România.

Filiala Bârlad a Asociației pentru Studiul Fenomenelor Aerospațiale Neidentificate, înființată în decembrie 1998, promovează activități comune cu Filiala SARM, vizând dezvoltarea cunoștințelor și exploatarea unor domenii noi de cunoaștere umană, realizarea unor studii privind impactul social al apariției unor fenomene aerospațiale neidentificate în întreaga lume, organizarea de manifestări cultural-artistice.

Numerose activități de acest gen s-au desfășurat în Bârlad la Biblioteca „Stroe S. Belloescu”, Liceul „Mihai Eminescu”, Cercul Militar și Muzeul „Vasile Pârvan”.

Editarea buletinului ASFAN, începând cu 1999, constituie un alt eveniment cultural deosebit pentru municipiul Bârlad.

Aderarea Liceului „Mihai Eminescu” la Asociația Română pentru Educație prin Astronomie va da un nou impuls studierii astronomiei în acest centru de tradiție al astronomilor amatori.

Ioan ADAM

TOPONIME DE PE TERITORIUL JUDEȚUL VASLUI IMPUSE DE EXISTENȚA FONDULUI FORESTIER ȘI DE VALORIZAREA LUI

Pădurea a fost și rămâne o componentă a mediului geografic, de cea mai mare importanță. Existența ei a impus oamenilor activități specifice de întreținere și valorificare. În trecutul istoric al acestui județ, ca și al întregii țări, pădurea ocupa suprafețe mult superioare celor actuale.

Influențele climatice, continentale, din această parte a țării și altitudinii reliefului care variază de la 16-18 m în lunca Prutului și până la 485 m în Colinele Tutovei (Dealul Cetățuia), au impus o vegetație variată de silvostepă și pădure de foioase. În aria silvostepiei din depresiunea Elanului, depresiunea Huși și cursurile mediu și inferior al văii Bârladului, pădurea este rară, pălcuită și alternează cu vegetația ierboasă. Arborii aparțin speciilor de stejar, tei, frasin, ulm și altele pe relieful înalt, de peste 300 m., se adaugă paltinul și fagul. În lungul văii părăielor și râurilor apare vegetația de luncă cu plopi, sălcii, răchită, redusă și ea antrropic, în favoarea terenurilor agricole.

Multe dintre substantivile, mai rar adjectivele, care desemnează pădurea în ansamblu sau specii de arbori, precum și activitățile de valorificare a fondului forestier, s-au transformat de-a lungul timpului, în toponime (nume de locuri). Condițiile care să le asigure o asemenea evoluție sunt diverse: suprafața neobișnuită de mare sau de mică; arbori rari, nespecifici zonei în care se dezvoltă; vârste și dimensionalități neobișnuite, impresionante; așezări umane diferite de majoritatea celor din zonă; construcții de adăposturi și de locuințe cu specific forestier etc.

Nu ne propunem să trecem în revistă fondul toponomic cu asemenea origini și cu atât mai puțin să-i asigurăm o analiză completă. Vom selecta termeni de mai mare circulație, formulând în cele mai dese cazuri opinii care, mai târziu, ar putea servi la formularea unor concluzii definitive.

Baniște. Pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt s-au constituit anumite suprafețe de pădure cu asemenea denumire. Ele aveau un rol militar strategic. În astfel de păduri nu se practica nici un fel de activitate economică: tăiatul sau răritul arborilor, păsunatul vîtelor. Din fondul activ, astfel de toponime desemnează: Dealul Baniștea, situat la nord-vest de satul Ciocani, comuna Perieni; o pădure la nord-vest de satul Bahnari, comuna Muntenii de Jos; un affluent pe dreapta a pârâului Crasna, care se varsă la sud-est de satul Mănești. Documentar acest nume este pentru partea nord-vestică a municipiului Bârlad, acolo unde s-a construit cartierul Cotu Negru. Cu alt prilej am formulat opinia că numele de Cotu Negru semnifica inițial, partea din zona orașului, umbrătă de aceeași codri strategici, unde, în caz de restrîște, populația locală se adăpostea.

Suprafața împădurită a țării și, respectiv, a județului Vaslui, s-a restrâns drastic în ultimele trei secole pentru a face loc celor agricole-arabile, pășuni și fânețe. Locul fostelor păduri este, în cele mai dese situații, indicat de toponime specifice: dumbravă, crâng, rediu, jariște, arsură etc. Unele dintre ele au o circulație generală și sunt înscrise pe hărți. Altele, au o circulație locală (minore), servesc la localizarea loturilor agricole. Le vom prezenta pe cele din prima categorie.

Armașu, este numele unui deal de 280 m. înălțime, situat în nord-estul satului Pribetești, din comuna Codăești.

Armășeni, sat în comuna Bunești-Averești. Este situat în bazinul pârâului Solomon, affluent pe stânga al pârâului Crasna.

Armășeni, sat în comuna Băcești.

Toate cele trei toponime își au originea comună în substantivul armaș. Armașul era omul înarmat, însărcinat cu paza averii boierești sau domnești. Cum toponimele respective se găsesc în zone bine împădurite și azi, ne determină să admitem căarmașii asigurau paza brașiștilor și a altor suprafețe forestiere.

Armășoaia, sat din comuna Pungești. Este situat în coasta

Racovei. Satul s-a construit, probabil, în preajma locuinței unei descendente sau văduve de armaș.

Arsura, este numele satului reședință de comună, situat la marginea nord-estică a Depresiunii Huși. Numele indică, printre altele, o pădure care a ars. În timpurile trecute, arderea pădurii era modalitatea de a face loc terenurilor pentru agricultură. În aria comunei se mai găsesc pâlcuri de pădure care pot servi la reconstituirea celei inițiale.

Arșița, este numele unui sat și al unui pârâu din comuna Bogdana. Spațiul înconjurător al acestora este bine împădurit. Ca și în cazul anterior, desemnează locul defrișat prin arderea vegetației forestiere.

Buda, este termen de origine ucrainiană „*buda*”, cu mai multe înțelesuri: prăvălioară din lemn, magheriță, colibă, closet. El a intrat în circulație, în legătură cu exploatarea pădurilor. Lucrările angajați la o asemenea prestărie, construiau la locul de activitate o încăperă din lemn în care, la sfârșitul zilei de muncă își adăposteau uneltele. Corespondentul actual al acestor construcții pot fi cabanele forestiere sau cantoanele. Un exemplu care servește acestei opinii este a satelor Buda și Beschierul din comuna Alexandru Vlahuță. Satul Beschierul situat lângă satul Buda, dispăr prin contopire în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Beschia este un tip de ferăstrău de mână, cunoscut cu acest nume și astăzi în mediul rural. Existenza celor patru toponime, o vreme sincrone, dar și contopite ulterior, este de natură să susțină, cel puțin pentru Moldova, sensul pe care l-am acordat terenului de buda. Dacă la aceasta mai adăugăm că toate localitățile cu acest nume din județul Vaslui sunt situate în zone împădurite, opinia exprimată se susține. Acest nume este atribuit în județ unui deal de cca. 400 m. altitudine la sud-vest de satul Oșești, un pârâu affluent al pârâului Horoia, o pădure - Buda Rafaila - din teritoriul comunei Todirești, un sat din comuna Bogdănești și unul din comuna Oșești.

Crasna, este numele unui deal din nord-estul județului, care se continuă și pe teritoriul județului Iași: un anume pârâu, affluent pe stânga al râului Bârlad; al unui sat și al unei stații C.F.R., cunoscut nod feroviar. El provine din slava veche, „*Krasinu*”, cu înțelesul de frumos, dar și de roșu. După arderea pădurilor, pământurile înroșite s-au impus atenției. În comuna Tătărani un deal și un sat au numele de Crâsneni. Ele se referă la populația venită din spațiul „*crasnei*”.

Crâng, este numele a două sate din comuna Perieni - Crâng și Crângul Nou (în zonă i se spune Râpa Mâței) - un deal și o pădure situată la nord-vest de municipiul Bârlad. Substantivul desemnează o pădurice Tânără sau loc acoperit cu arbuști și tufă. Etimologic derivă din „*Krongu*”, din slava veche, cu semnificația de cerc. Astfel de păduri încercuiau așezările omenești.

Dumbrava, cu adjecțivările de Dumbrăvița, Dumbrăveni, Dumbravei sunt frecvente în toponimia majoră ca și în cea locală. Numai din prima categorie - peste 20 - sunt analizate în *Dictionarul geografic al județului Vaslui* (Iași, 1988) de I. Guguman, V. Circotă, V. Baican. Termenul își are originea în „*donbrava*” din slava veche, care semnifică pădure de stejar. Astăzi, la sensul etimologic, se mai adaugă faptul de a fi o pădure Tânără și rară folosită ca loc de păsunat vîtele. În situațiile cele mai multe s-a păstrat termenul, dar locul este ocupat de suprafețe cultivate sau de pășune.

Frasin, este numele unui sat din comuna Poienești, situat pe creasta pârâului Racova. Este un nume nou atribuit în perioada postbelică. Arborele existent în zonă are tulipina cilindrică și dă un lemn de bună calitate folosit industrial și în gospodăriile rurale.

(continuare în pag. 13)

ÎNFIINȚAREA PRIMULUI SPITAL ÎN BÂRLAD

- urmare din nr. 4 -

În anul 1838, s-a răspândit vestea spre cetățenii bârlădeni „că postelnicăsa Elena Beldiman ar fi lăsat prin testament o moie din județul Tutoya, numit Popeni, ca din venitul ei să se construiască un spital care să poarte numele său”.

Însă din 1865 nu s-a mai putut găsi acest testament. Ceea ce se știe însă, că la 8 iunie 1838, frații Nicolae și Iancu Greceanu, au declarat Generalei Epitropiei din Iași „că deși au fost porunciti de mătușa domniei sale, răposata Elena Beldiman, născută Constantache, a căutat 10 bolnavi în orașul Bârlad că vor trăi și aceasta nu nesimțitoare cheltuieli, însă dumneelor cu sentimentul de umanitate, promit a mai adângi încă donă crivate pe lângă cele 10 și totodată vor da în fiecare sămbătă masă pentru 20 de săraci și 500 de lei pe fiecare an, pentru nenorocii ce se vor afla în cancerele din orașul Bârlad”.

În aceste condiții ei solicită de la Generala Epitropiei din Iași, ca și dânsă din propriile mijloace să adauge încă 8 paturi, pentru a se putea înființa un spital cu 20 „Crivate”.

Prin declarația lor frații Greceanu se angajează în cazul în care Generala Epitropie este de acord cu aceasta, să verse casei „Sf. Spiridon” 100.000 lei cursul pieții, pe lângă care vor adăuga și crivatelor, precum și obiectele de bucătărie, ca o mică zestre pentru spital.

Epitropia Sf. Spiridon Iași fiind în acord, prin adresa nr. 259 din 28 iunie 1838, a făcut cunoscut consimțământul ei, fraților Greceanu.

La 27 octombrie 1838, frații Greceanu au deschis spitalul în casele lui Gheorghe Costache, iar Epitropia Sf. Spiridon din Iași înscrie în buget întreținerea lui, acesta fiind primul lăcaș spitalicesc al Bârladului. Ca dotare, spitalul a avut următoarele danii: 100.000 lei de la frații Greceanu, 20 crivaturi, 10 măsuțe, 6 scaune, 20 stupitori, 20 scaune pentru luat sânge cu lipitori, 10 uluce de plumb etc. (Arhivele statului Iași Tr. 1884/84, fila 66-68).

Alte donații au sporit fondurile acestui spital dintre care cele mai însemnante au fost ale lui I., Gheorghiu, care prin testament

său din 5 iulie 1858 donează 56 stânjeni de vie și livadă de aguzi, precum și alți pomi, cu crama și căză cu cercuri de fier, iar 5 fâră, precum și o crâsmă ce se află pe această vie (Crâng). De asemenei donația lui Costache Gheuca în 1863 de 40.000 lei.

Localul cu 20 de paturi, în care a fost înființat spitalul, după Dr. Codrescu în „Studiul asupra spitalului” nu ar fi aparținut lui Gheorghe Costache, ci defuntelei Elena Beldiman, deși casele erau ruinate.

La 24 octombrie 1840, sameșul Casei Sf. Spiridon Iași, C. Gheoghiade, raportează Epitropiei necesitatea unui nou local pentru spital, deoarece clădirea în care funcționează, nu mai puteau fi reparate.

Din această cauză Generala Epitropie a fost nevoită să cumpere un alt local cu 15.000 lei. Curând însă și acest nou local ruinându-se, se cumpără un altul la 8 iunie 1843, casa dr. Lafari, cu „1000 galbeni blanchi”, situată pe șosea Cacaina, cu tot locul, grădina și via, și aceasta impropriu, în care a funcționat spitalul până în 1872 „când fiind ruinat până aproape să cadă la pământ, s-a închiriat un han la marginea orașului, unde a funcționat spitalul în condițiile cele mai mizerabile până în 1881, când bolnavii au fost transferați în clădirea nouă, ce poartă numele de Spitalul Bârlad și Elena Beldiman”.

Epitropul Lupu, care a vizitat spitalul în 1869, într-o adresă arată că serviciul medical funcționează satisfăcător, dar „curătenia din afară și din atenase este într-o absolută mărsăvie, provenită din neglijență” și cere Epitropiei să ia măsuri.

Condițiile erau așa de mizere, încât Generala Epitropiei s-a hotărât să desființeze spitalul în 1863, la care s-au opus Consiliul Comunal al Orașului Bârlad ca și Epitropia Spitalului Bârlad și Elena Beldiman, având în vedere faptul că începuse construcția noului spital.

Nicu BOTEZATU

(urmare din pagina 4)

Lunca, nume care desemnează o parte a văii - albia majoră - dar și vegetația dependantă de prezența apei - higrofilă și hidrofilă. Satele care poartă acest nume sunt așezate pe aceste văi mai mari sau mai mici. Lunca din comuna Gherghești este situată în cursul mijlociu al văii pârâului Beciu. Lunca Veche și Lunca Banului, din comuna cu același nume, sunt situate pe terasa interioară a văii Prutului. Acest nume îl poartă un pârâu, affluent pe dreapta al pârâului Vaslui (comuna Solești) și un deal de lângă satul Lunca Banului. De asemenea, este pădurea Lunca Bulboaca, din Valea râului Bârlad, pe teritoriul comunei Deleni.

Plopi, sat în comuna Bunești - Averești. Este situat într-un hărtop de pe versantul stâng al văii Crasna.

Plantă arboricolă care a impus numele satului, este iubitoare de multă apă. Se înțelege că aici existau izvoare puternice care favorizau prezența unui pâlc de plopi într-un spațiu atipic. Prezența apei de izvor și adăpostul oferit de forma de relief, au fost premisele alegerii locului pentru constituirea așezării umane.

Plopoasa, este nume de pârâu și de sat în comuna Todirești. La origine poate fi un antroponim feminin, augmentat.

Păltiniș, este numele unui sat. **Păltinișul**, este numele pârâului din comuna Băcești. Păltinul este arborele pădurilor de foioase care crește la altitudini de peste 300 m. Dă un lemn de bună calitate, folosit la confectionarea mobilei și a unor instrumente muzicale. Numele își are originea în termenul de sorginte latină „*platanus*”.

Pădureni, sat reședință de comună, este situat în sud-estul municipiului Huși, la marginea de nord a Depresiunii Elanului. Cum s-a amintit la început, în depresiune vegetația caracteristică este de silvostepă. Prin comparare, locitorii cu așezarea permanentă în spațiul forestier, au fost numiți și identificați de către populația majoritară, pădureni. Un alt sat cu acest nume este și în comuna Oșești. El este situat la obârșia văii pârâului Fundu Negrea. Numele își are originea în latinescul „*padulem*”.

Poiana, **Poieniști**, **Poienari** sunt toponime frecvente în teritoriul județului Vaslui.

Dintre ele 11 intră în categoria celor majore și au fost analizate în amintitul *Dictionar geografic*. Etimologia termenului este în „*poljana*”, care aparține limbii slave vechi.

Rediu, **Rediul**, nume de sat, deal și pârâu în comuna Codăești, deal în comuna Lipovăț, sat în comuna Roșiești, sat în comuna Hoceni, sat în comuna Pungești, deal în comuna Tătărani, deal în comuna Vutcani, deal în comuna Stefan cel Mare. În afara acestor toponime de interes major au mare răspândire cele locale. Pot îmbrăca și alte forme ca rădiu, rediș, toate însă cu semnificația de pădure mică și Tânără. Deși este un regionalism, se observă aria întinsă de circulație.

În toponimia locală, existența unor arbori deosebiți prin talie, vârstă, poziție solitară, indică locuri de proprietate sau părți din moșia satului.

Vasile CÂRCOTĂ

ENIGMISTUL COLOŞENCO ŞI ENIGMATICUL EMINESCU

La editura SFERA din Bârlad, în pragul anului 2000, a apărut o carte de enigmistică numită „*Enigmaticul Eminescu*“. După Ion Creangă, după Mihail Sadoveanu, iată-l și pe Eminescu și opera lui închișă într-o enigmă de mare preț. Autorul acestei cărți de rebusistică literară este profesorul de limba și literatura română Serghei Coloșenco, acest impresionant și sensibil calculator ce încearcă, printr-o hănicie disciplinată de invidiat, să creeze o bibliotecă literară rebusistică a marilor scriitori români. Autorul închide în cămăruțe tainice o enciclopedie. Careurile și enigmele sale sunt de o mare seriozitate culturală și atractivă dezlegare. Ele surprind prin logică rebusistică, prin simțul simetriei, dar și prin puterea de invenție a definițiilor metaforice. Nu-i ușor lucru ca într-un careu, în niște pătrățele să fii vizionar, să inculci ideea că și fantasia poate să zburde ca un mânz al viziunii sensibile în interiorul unui careu!

Domnul enigmist Coloșenco, în această carte închinată anului 2000 - Anul Eminescu -, este adeptul careului magic profund, respingând cu precădere definițiile prea lejere, punând pe gânduri pe cei care vor să pătrundă sau să-și reamintească de opera eminesciană și de autor. Tehnica devierii, a asocierii și disocierii sensurilor îl duc fericit către sincronizarea misterioasă a linilor unui labirint. De aceea, careurile sale nu sunt aleatorii. Sunt structurate după o logică internă impecabilă. Unele sunt destinate după biografia poetului („Anii de viață“, „Anii de studenție“), unele vizează biografia operei („Poezia“, „Proza“, „Teatrul“), o parte conțin activitatea lui Eminescu ca ziarist, gânditor, folclorist. Enigme mari și de subtilă vocație se referă la poezii celebre precum „Epigonii“, „Luceafărul“, „O mamă...“, „Scrisorile“, „Venere și Madonă“ etc. spre a ne demonstra că literatura poate fi învățată și rememorată prin magia rebusului. Toate sunt readuse în orizontul misterului, ca să ne provoace să descoperim în memoria noastră destinul Poetului Național și al Operei sale de excepție. Chiar figurile de stil - eminescianismele - mărci stilistice inconfundabile ale scrisului său, care îl singularizează, sunt încercuite „întru mister și revelare“ (epitetul, comparația, metafora). Pe lângă acestea, cartea cuprinde în final, capitolul „Dezlegări“ și o biografie de referință, ceea ce probează că enigmistul Serghei Coloșenco nu lucrează la întâmplare, ci riguros metodic, serios documentat, ca un om cult ce este. Enigmistul de real talent Serghei Coloșenco are valoare națională, iar noi îl îndemnăm să ne dea inedite lucruri de spirit ca să mergem mai departe cu memorabila maximă a lui Miron Costin: „Nasc și la Moldova oameni!“

Simion BOGDĂNESCU

(urmăre din pag. 7)

O bună impresie au lăsat militarii asupra locuitorilor Bârladului cu ocazia manevrelor desfășurare în septembrie 1894, în zona Bârlad-Crasna, la care au participat MS regele Carol și principale Ferdinand. Înainte de începerea manevrelor în Bârlad a sosit un Batalion de Geniu care „a pus în bună stare podurile, fătările ce începuseră să sece și alte lucruri care puteau să împiedice executarea regulată a planului de manevră“. Cei peste 20.000 de militari s-au dispus în corturi, în partea de nord a Bârladului, pe șesul dintre Grădina Publică și Simila.

Deși orașul a primit în 5 zile un număr atât de mare de militari, „nici o nemultumire nu avea a se înregistra, se scrie într-un ziar local, nici cel mai mic incident căci, spunem cu mândrie că, de la general și până la soldat, s-a observat o perfectă ordine, o delicatețe ce indică o distinsă cultură“.

În baza unei hotărâri a Ministrului de Război, Ministerul Instrucțiunii și Cultelor, a Casei Scoalelor și Bisericii s-a constituit în vara anului 1920 „Societatea de Educație Națională“. Din organele de conducere ale acestei Societăți alese în ziua de 25 iulie 1920 în sala Teatrului „Carol cel Mare“, făceau parte, alături de alte personalități din oraș, și numeroși ofițeri: comandantul garnizoanei, comandanții regimentelor, comandantul Cercului de Recruți și alții. Societatea organizată pe mai multe secții și-a desfășurat activitatea timp de aproape un deceniu, contribuind și prin efortul militarilor la educarea tineretului în spiritul valorilor superioare ale dragostei de neam și țară.

În viața muzicală a orașului întâlnim prezențe interesante din rândul ofițerilor. „Filarmonica bârlădeană“, a fost condusă până în 1933, anul desființării sale, de cpt. Pănculescu. Concertul Filarmonic din 15.01.1931 era precedat de un cuvânt introductiv rostit de profesorul Todicescu și de o conferință intitulată: „Schubert - opera și viață“, conferință susținută de lt. col. Cristescu.

Cadrele militare ale garnizoanei au participat la diverse acțiuni cu caracter social și umanitar. Să ilustrăm cele afirmate prin câteva exemple: în 1935 s-a constituit un comitet pentru refacerea bisericii Domnești, biserică ce avusese de suferit în urma inundațiilor din 1932 și a cutremurului din 1934. În fruntea acestui comitet se aflau: col. C. Droc și avocatul C. Dornescu. Mai mulți ofițeri din Regimentul 23 Artilerie subscruseră cu bani la sfârșitul anului 1942, pentru refacerea spitalului Bârlad și Elena Beldiman. Numeroase cadre militare ale garnizoanei au făcut donații în bani pentru refacerea bisericii „Sf. Împărat“, complet dărămată de cutremurul din 1940. Din comitetul de acțiune pentru refacerea acestei biserici făceau parte, printre alții, col. I.C. Zărnescu, prefect al județului Tutova, comandantul garnizoanei, col. B. Negru, comandantul legiunii de jandarmi, col. C. Grozea.

Iată, aşadar, prezentate pe scurt câteva aspecte care întregesc și îmbogățesc imaginea noastră despre militarii garnizoanei Bârlad și relațiile lor cu societatea civilă a orașului.

Lt. col. Vasile COSTAN

UN VIS AL IDIOȚILOR

Femeia, simțindu-se din nou privită, își schimbă poziția picioarelor. Avea pantaloni scurți și picioarele le avea lungi, lungi de parcă, bine înțelești, nu se mai terminau. De fapt se terminau în niște sandale cu tocul foarte înalt. Am făcut și o experiență. Î-am privit picioarele cu coada ochiului dar ele nu se mișcau nici măcar un centimetru. Avea un al săselea simț. Le mișca numai când erau private direct.

Dominul de pe fotoliul de alături face probabil aceeași experiență sub privirile iritate ale soției. Băiețelul lor freacă de mocheta bogată o mașinuță care bâzâie, bâzâit amplificat de buzele lui, fluturând și umede. Mașinuța s-a transformat parcă într-o mașinuță de tuns pentru că în urma ei săr smocuri de scame. Mama observă și-i atrage atenția să termine cu tunsul.

Ceasul deasupra recepției a înțepenit la patru și jumătate. O oră, și timpul real îl va ajunge. Nu mi-am închipuit niciodată că aş putea sta șapte ore într-un hol de hotel, cu bagajele lângă mine. O zi de plajă pierdută, o zi de plăcuteală, pentru o cameră. Baremi aici e umbră și de o jumătate de oră am în față și o femeie care-și mișcă picioarele la fiecare privire.

Tânărul de la recepție, vreun ajutor de receptioner sau chiar receptioner plin, m-a măsurat din cap până la mijloc, restul fiind ascuns de biroul înalt, a văzut că port un hram oarecare și a catadixit să mi se adreseze: „Domnul Sârbu? E plecat la București! Cu probleme personale. Nu știu când vine. Astăzi”. Căteva răspunsuri care au necesitat un număr dublu de întrebări. E adevarat, Tânărul mărgălează ceva într-un registru, era ocupat.

„Te duci la el, îl spui că te-am trimis eu. E receptioner șef, nu se poate să nu-ți dea o cameră. Dacă nu are, dă el un telefon, două... Grasu e băiat de treabă nu te lasă el”. Așa îmi spunea Sorin când mi-am făcut bagajele. „A, odată cu buletinul strecoară-i și o sută, știi, dreptul”. Halal prieten!

Dar nu! Peste puțin timp, domnuș Sârbu va veni cu problemele personale rezolvate favorabil, deci bine dispus, îmi va strâng mâna, mă va bate chiar pe umăr, „spune-mi Grasu, he, he, he, prietenii prietenilor mei...”. O cameră cu față spre mare, numele scris cu roșu în registru, deci frigiderul recepției burdușit cu pepsi îmi va sta la dispoziție, un șezlong pe balcon, televizor... nu, televizor nu! Poate puțin video, se găsește unul în camera din spatele recepției, „ne mai clătim și noi ochii, he, he, he...”.

...picioarele se mișcă din nou sub privirile mele măturătoare. Dar dacă o sută nu ajunge?! Mai pun una, ce naiba! Două sute pentru două săptămâni de fericire. „Fericirea nu există. Este visul...”. Poate Generalul avea dreptate. De ce se plângă? Președinte a fost, a murit la adânci bătrâneți. Nu, hotărât lucru, sunt un idiot!

Și frumusețea mișcătoare a întrebat de domn Sârbu. Numai că ei i s-a dat un număr dublu de răspunsuri. Și ea nu stă decât de o jumătate de oră. Dimineața a fost la plajă. Pielea ei a început să înețească.

În sfârșit, un personaj durduliu își face apariția la recepție. Rămân ca paralizat. Îmi văd visul cu ochii. Femeia mă privește întrebător. Înghiind un nod îi fac un semn politic, invitațional. Își inclină ușor capul, îmi zâmbește și se îndreaptă legănându-se spre domnul Sârbu care primește raportul ajutoarelor sale. Am timp să-mi adun forțele, să-mi adun tupeul și bruma de persuașie.

Lumea se întoarce de la plajă. Unii mai veseli, alții...

Gata! Femeia și-a rezolvat foarte repede problema, îmi aruncă o privire fulgerătoare, întrebătoare, și, învărtind o cheie pe arătătorul măinii drepte, se îndreaptă spre list sub privirile domnului Sârbu și a ajutoarelor sale. O privesc și eu. E un vis...

Mă ridic vioi (fac un efort) și o iau agale spre recepție.

- Bună ziua! Domnul Sârbu?

- El e! răspunse vesel Grasu, mă măsoară o clipă și dezamăgit își continuă verificarea unui registru.

Curajul meu a scăzut brusc. Aș face stânga împrejur, dar mă gândesc la cele șapte ore pierdute și la faptul că altceva nu mai am de pierdut.

- Vin din partea lui Sorin! Glasul are jumătate din intensitatea lui „bună ziua” inițial.

- A! Să trăiască! Îmi dă Grasu o speranță după care continuă sără să-și ridice ochii din registru. Nu l-am mai văzut de mult. Nici un telefon nu am timp să-i dau. Sunt ocupat domnule, locuri nu am, totă lumea mă asediază...

Partida e pierdută. Nu mai am nici o șansă. Nici măcar sună să recurgă din timp din buletin nu mă mai poate salva. Pur și simplu nu mai am curaj și ochii mi-i fixez în gol.

- „Să trăiască!” Da, n-ai aflat! Din nesericire nu-i mai puteți telefona... Grasu își ridică încrez ochii și îmi vine să râd și să stric totul când văd că a uitat să-și închidă gura.

- Cum adică?! îngâimă el și mă privește speriat.

Îmi plec ochii îndurerat, dău de câteva ori din cap ca un cal și iar îmi vine să râd și să stric totul. Mă întorc greoi. În spate simt o soială precipitată. Grasu își face loc printre cei doi emuli. Păsesc agale și când ajung în dreptul fotoliului, privesc pierdut prin imense geamuri, după care mă așez obosit.

- Ce vrei să spui dom'le? A pățit ceva?...

Nimeni nu știa când a ajuns lângă mine. Stă pe marginea fotoliului alăturat și mă privește cercetător.

E ca toți ceilalți. Toți cei care simt o satisfacție ascunsă, cuibărîtă în străfundurile susținutului, la vestea că cineva apropiat, că mai apropiat, a avut un necaz sau, de ce nu? a murit. Desigur există o limită de... siguranță, nici prea apropiat, ei, nici chiar aşa! Toți cei care citesc asiduu rubricile de „Decese”, hrana spirituală ce-ți dă noi forțe pentru supraviețuire. E și el un om ca toți ceilalți care-și spun: „încă unul, iată, eu trăiesc! Poate că eu nu am să mor aşa Tânăr, aşa repede, poate nu mâine, poate nu anul acesta, poate nu...”. Cine-și poate stăpâni curiozitatea de a afla că mai multe amânunte, de ce a murit, când, era bolnav, a fost multă lume la înmormântare. O mâncare bună trebuie savurată, degustată cu grija... Fiecare amânuște le întărește convingerea că trăiesc, sunt vii, moartea se îndepărtează, că poate... Visuri!

Continui să privesc afară și îmi dau seama că Grasu fierbe. Să fiarbă, și eu am fierbă săptă ore.

- Spune, domnule, ceva! Ce-ai rămas aşa?! Își pierde el răbdarea.

- Da, domnul Sârbu, ați înțeles foarte bine. Sorin... nu mai e...

- Dar am vorbit cu el acum două zile! Nu mi-a spus nimic, nici că e bolnav, nici că ar avea necazuri.

Aha! Deci au vorbit, dar nu despre mine! Prietenii unul și unul. Baremi pe unul „I-am omorât”.

- Au trecut două zile! Îl întreb cu o voce lugubră și, pentru că vrea să spună ceva, continuă un accident stupid...

Curios, Grasu tace, dar îl simt privindu-mă cu ochii și cu gura.

Da, e timpul să joc și ultimul act. Ostez prelung, apuc hotărât geamantanele și mă ridic. Ochii lui rămân larg deschiși, gura însă se mișcă.

- Stai, domnule, unde pleci? Unde stai, ai nevoie de o cameră?

Nu a savurat pe îndelete vestea, mai vrea amânuște. Să și le imagineze singur sau ha! ha! să înceapă să dea telefoane.

- A, stau peste drum, la „International”. E mai aproape de mare, are piscină mai...

Nu mai sunt în stare să mai spun nimic. Gândul că la noapte nu am unde să dorm mă îngheță deși afară e un soare în agonie, dar încă dogoritor. Am să mă descurg, sună a rămas în buletin.

Grasu mă însoțește până la ușă. Când în dreapta, când în stânga mea. Scotea din când în când un ăăăă... vrea să mă mai întrebă ceva dar nu-i dau timp. Ies pe ușă pe care mi-o ține deschisă îndatoritor și, cocoșat de greutatea geamantanelor, mă îndepărtează târșâindu-mă picioarele pe asfaltul încins. În imensa ușă de sticlă, domnul Sârbu a început probabil să viseze.

Dan MIHAI

Pașii pierduți

Petruța CHIRIAC

Suferința are și ea o oboseală ca și fericirea, spusese cândva Elena Moruziu, prietena Ioanei de la fabrica unde se cunoscuseră. O întâlnie de fiecare dată inabordabilă, cu ochelarii fumurii care despărțeau lumea ei de lumea din jur. Părul blond îi atârnă pe umeri și îi încălzea puțin chipul. Privea prin ochelari și cerceta.

Cu paltonul de blană și cu cizmulițele strânse pe piciorul ușor neliniștit, Ioana pătrunse într-un ritm infatuat pe ușa imensului salon de arte plastice din incinta bibliotecii. Noua prietenă i-l observă. Se întâlnea acolo oameni diferiți pentru a-și expune sau discuta picturi.

Colaborând la ziarul fabricii, obligată de situații, Elena era bătăioasă. Cu un deosebit simț critic, privise rece și neîndurător la tablourile Ioanei, când aceasta o invitase să-i facă o cronică.

Ioana Codrescu reușise să expună în vara anului sosirii ei câteva tablouri cu o nuanță semnificativă și subtilă în acuarelă. Câteva ecouri fuseseră inserate și în presă, deși, modest... Aceasta își remarcase cu ușurință posibilitatea de a reda, într-un mod propriu, albul și negru de acuarelă pentru un peisaj intim.

Cu multă sensibilitate, în iarna același an, lucrul fusese reluat și mai intens, aceasta încercând să-și facă mai întâi un drum în schiță, ilustrată și grafică, lăsând apoi pe un viitor mai îndepărtat studiul greoi și plin de dificultăți al paletei.

Avea nevoie să pătrundă în toate colțisoarele infernelor și bucuriilor artei, să se supună mai întâi maeștrilor și apoi să se confrunte cu tinerii contemporani în ale penelului... apoi descătușată de drumuri și tangențe să se îndrepte liberă pe drumul ei.

În camera cu mici drame și neconcordanțe, lumina cădea zilnic din față. Un drum însă care se întrevedea. Da, suferința avea și ea o oboseală a ei. O suspecta pe Elena pentru spiritul ei critic?

În cadrul multor preocupări la catedră, ca o compensație, deși orele Ioanei la clasă păreau că merg într-o totalitate obișnuită și stabilită odată pentru totdeauna, aceasta nu arăta niciodată grija ei nouă și nemărturisită pentru un conținut cu totul exuberant și tonifiant, pe care îl dădea lectiilor ei. Își găsea timp ordonat pentru a și le inova și integra.

Se oprea de multe ori asupra unor rânduri critice, ce o ajutau la expunerea mai cu convingere a noilor perioade de istoriografie sau a analizelor. Întârzia pe texte, furată de frumusețea și robustețea gândurilor: „Au întrebat mulți, de atâtea ori, de ce înainte eram mizantrop, iar acum optimist... Totdeauna, adică un om născut pentru a-și proiecta toate forțele sufletului către un fel”... cita Ioana pentru deranjamente de tristețe, în forul ei intim.

Și totul părea să se închidă undeva într-un necunoscut nedeslușit și dens.

Absența aceluia diagnostic care nu sosea, viața cu Adrian, lupta Ioanei de a se agăta de un fir erau tot atâtea motive ca Ioana să se închidă și să-și deschidă sufletul pentru frumos. Albul acuarelei ei împărăția în jur atâtă fantezie!

- Ascultă Ioana! îi spuse Matei colegial, observând-o odată pe un hol, la școală. Tu ești un om care suferi.

Ioana a făcut un gest a lehamite și neputință.

- De ce? întrebă Matei.

- Pentru că nu se poate schimba nimic, răspunse Ioana îndepărtându-se. Nu există nici o altă soluție. M-am amăgit întotdeauna că se poate.

Și în drumul ei obișnuit spre casă, femeia își măsura pasul în liniște. Fiecare să-și ducă crucea, gândeau la orgoliosul Matei și descurajată de viață vrea să-o înfrângă într-o postură singură.

Neliniștită, venise acasă și începusă să picteze la seria ei de cristi. Cu mâna sigură, Ioana scăpase printre schițele neterminate un hristos râzând. Apoi l-a sters. Era hidos și femeii libere-n gândire nu reușeau decât lucrurile căror puteau să le dea viață. Să le încălzească cu puterea ochiului și sufletului ei. (va urma)

Speranță la viață

Copiii din Iugoslavia

Neprihănite lacrimi de sânge
Cu ură și durere, speranță iar plângere
Din zări întunecate se strecoară tiptil,
Adapă hermina sufletului de copil.

Când oare credința va fi pentru voi?
Suprema izbândă să daiți înapoi?
Aștept curcubeul după ploi și furtună
Pe suflet să puneti drept o cunună.

Sărmane copile, privat ești de toate,
Speranța la viață e frântă prin moarte,
Cine îți dă dreptul, tu, suflet păgân,
Să frângi rămurica în chip de stăpân?

Flori gingește în primăvară barbară
Răzbăt în pământul ce bombele-l ară.

Floare de colț

Floare de colț, brumată-n pulberi de argint,
Desprinsă dintre stele, căzut-ai pe pământ

Vie și rece ești, de suflet te-ai legat
Să-ți rup ființa? Mă-mpingi la păcat.

Floare de colț mă-ncumet a căta
Boltită-ntr-un ungher de stâncă,
Dar frică mi-e că voi cădea
În încercarea mea nătângă.

Ea stă ascunsă de păcat
Brumată-n praf de stele
În ramă să o pun? Altădat
Cucernicia dragostei mele

Floare de colț, te măngâi cu privirea,
Vie-ntră stânci, îți cauți Nemurirea.

Nicu BOTEZATU

SOMNUL

Noaptea copiii dorm
lângă jucările lor și când
pe cer, ciobanul își adună oile,
ei discută cu vântul, iar
vântul, ca un frate mai mare,
îi însoțește în plimbările lor,
se joacă cu ei, aleargă,
aruncând pe umerii lor
stelele căzătoare.
Credeți că ei dorm lângă voi
și nu le auziți râsul. În zori
vedeți, când ei mai dorm,
surâzători, că până la genunchi
sunt ușor prăfuiți de aur.

Serghei COLOSENCO

(urmăre din pag. 10)

Același aspect îl mai au în parte și periferiile mahalalelor Munteni și Morile de Vânt, unde clădirile sunt plasate perpendicular pe stradă, având înșirate în lanț, atenansele, toate căutând soarele-lumina. Porțjuna de nord a străzii Republicii și strada Epureanu au o înfățișare mai plăcută, este mai bine întreținută, cu arbori pe margini, formând un frumos bulevard, care servește ca loc de preumbilare.

Casele sunt mai curate, cu grădini mari și frumoase, care dau orașului un farmec, aici a fost vechiul cartier boieresc. Orașul este pavat în întregime, cu excepția străzilor principale și ale centrului care sunt asfaltate. Casele sunt construite din cărămidă arsă și învelite cu tablă, numărul camerelor variază după compoziția familiei, între 3 și 4 camere cu atenansele respective. Străzile principale, care asigură circulația orașului, sunt vechile drumuri din vatra târgului prelungite spre periferie. Strada Republicii străbate de la nord la sud orașul aproape în jumătate, fiind continuarea șoselei naționale Tecuci-Bârlad-Vaslui. A doua arteră, în partea de apus, mai mult sau mai puțin paralelă cu strada Republicii, traversează orașul de la nord la sud și este formată din străzile Epureanu și Nicolae Bălcescu. Contopirea unor străzi la o încrucișare de drumuri a dat naștere la o piață de desfacere pentru schimbul zilnic și de hrană al populației și pentru zilele de târg. Astfel, a luat naștere Piața 9 Mai și Parcul Libertății (fostul Obor de vite, azi Casa de apă). Ulterior, iau ființă Piața Domnească și Piața Munteni. Piața 9 Mai este închisă de jur împrejur de construcții, care servesc drept magazine de desfacere a alimentelor: carne, zarzavaturi, fructe, brânzeturi, băcăncii. Vegetația în oraș este reprezentată prin Grădina Publică din partea de nord a orașului, frumos amenajată dintr-o veche pădure și este un loc de recreere a locuitorilor. În Grădina Publică este instalată și o Grădină Zoologică.

Gheorghe CLAPA

CONTRIBUȚII LA O, EVENTUALĂ, ISTORIE A PRESEI BÂRLĂDENE

— urmare din nr. 4 —

MOLDOVA

Ziar independent. Bârlad, 09.II-26.III.1906. Apărea săptămânal sub direcția unui comitet de redacție. Formatul 49×33. Abonamentul lunar 8 lei, un număr 10 bani; anual 10 lei, de la 23.II.1906. Tipografia George Cațafani.

CRUCEA

Ziar lunar. Bârlad, 01.IV-20.VI.1906. Subtitlu: *Prima revistă populară, religioasă, culturală și științifică din orașul Bârlad și județul Tutova*. Formatul 24×16. Abonamentul lunar 5 lei. Directorul ziarului George D. Grosu. Tipografia George Cațafani.

LIBERALUL

Ziar săptămânal bârlădean. Apărea cu subtitlul: *Ziar național-liberal*. Bârlad, 11.V-01.VI.1907. Formatul 42×28. Un număr 5 bani. Apărea sub direcția unui comitet la Tipografia G.V. Munteanu.

DRAGOSTEA

Ziar săptămânal. Bârlad, 18.XI-02.XII.1907. Formatul 27×20. Abonamentul lunar 6 lei, un număr 10 bani. Subtitlul: *Revistă hazlie locală; revistă hazlie de aventuri amoroase*, de la 25.XI.1907. Apărea sub conducerea unui comitet la Tipografia C. D. Lupașcu.

ZORILE

Ziar bilunar. Bârlad, 01.XI.1907-15.VI.1908. Formatul 49×32. Abonamentul anual 6 lei, un număr 5 bani. Subtitlul: *Ziar democratic; Ziar conservator democratic*, de la 05.II.1908. Apărea sub conducerea unui comitet. Director-proprietar al ziarului V. Georgescu-Bârlad, de la 24.II.1908 până la 09.III.1908, când apare numai director pe frontispiciul ziarului.

ION CREANGĂ

Revistă lunară. Bârlad, VIII.1908 - XII.1918, Chișinău, 01.XII.1917. Formatul 24×17. Abonamentul anual 5 lei, un număr 40 de bani. Subtitlul: *Revistă de limbă literară și artă populară*. Redactor, Tudor Pamfile. Tipografia G.V. Munteanu, VIII.1908-XII.1918; Glasul Țării, I-XII, 1917. Apare și după 1918.

HIPODROMUL BÂRLADULUI

Ziar ocazional. Bârlad, 07.X.1908. Formatul 48×33. Subtitlul: *Ziarul sportiv. Un număr 20 de bani*. Tipografia C.D. Lupașcu. Apare în ajunul curselor.

PROPAGANDA CONSERVATOARE

Apare neregulat. Bârlad, 07.XII.1908-30.XII.1918. Formatul 57×40. Abonamentul numai 3 lei. Subtitlul: *Organ al Partidului Conservator din județul Tutova*, de la 15.III.1915, de la 16/20.XII.1918 își schimbă titlul în „*Vreme nouă*”, iar subtitlul va fi *Ziarul Partidului Conservator propagandist din județul Tutova*. Director: I.G. Ciorescu, 04.VI-07.XII.1915, George Oprișan, 10.V-08/21.VII.1918. Tipografia C.D. Lupașcu. Apare și după 1918.

Fănică URSU

EFIGII PENTRU ETERNITATE

Parte componentă a vieții cultural-științifice, NUMISMATICA, această importantă latură a istoriei, al cărei obiect de activitate îl constituie cercetarea, studierea și, implicit, colectarea însemnelor monetare, a medaliilor, decorațiilor, insignelor etc., a devenit la Bârlad o preocupare de prim ordin pentru mulți cercetători și colecționari amatori, care prin strădania lor s-au făcut cunoscuți pe întregul cuprins al țării. Grupați în Secția Bârlad a Societății Numismatice Române, colecționarii bârlădeni participă cu regularitate la mai toate expozițiile organizate în țară culegând aprecieri dintre cele mai prestigioase.

Dar activitatea acestora nu se limitează la colecționarea, sistematizarea și expunerea acestor adevărate documente în metal, ci la realizarea unor asemenea piese legate de cele mai importante evenimente, trecute și prezente, petrecute în orașul nostru cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la cucerirea Independenței de Stat, iar până azi au fost realizate peste 150 de medalii care au alcătuit o adevărată istorie, bine fixată în timp și care, cu siguranță - prin durabilitatea ei - va transmite generațiilor viitoare cele mai semnificative momente ale evoluției acestor locuri încărcate de istorie și de cultură autentică.

De aceea ne-am propus să prezentăm, succint, ultimele două realizări medalisticice care au întregit tezaurul numismatic al Bârladului, precum și tezaurele unor muzee și colecții particulare din țară și de peste hotare.

Inițiativa baterii acestor două medalii aparține Fundației Culturale „Dr. C. Teodorescu“, principal finanțator, și Secției Bârlad a Societății Numismatice Române.

Prima medalie a fost dedicată împlinirii a 825 de ani de atestare a existenței orașului Bârlad. A fost confectionată din tombac la Monetăria statului, având un diametru de 60 mm. și un tiraj de 100 de bucăți. Concepță a fi un document istoric și estetic, destinat prezentului și viitorului, medalia marchează un moment plin de semnificații pentru acest străvechi meleag românesc.

Conturul aversului, marcat cu un cerc perlat, înscrie un triunghi în interiorul căruia a fost reprezentată macheta viitorului monument al eroilor bârlădeni căzuți pe câmpurile de lupte și pe soclul căruia au fost înscrise cuvintele: „EROILOR BÂRLĂDENI“ (fig.1). Pe revers între cele două cercuri concentrice a fost înscris, la partea superioară, textul: 825 DE ANI DE EXISTENȚĂ, iar la partea inferioară, BÂRLAD. În câmpul medaliei și în plan orizontal au fost reprezentate, la partea superioară, imaginea clădirii Primăriei municipale, iar la partea inferioară, a celei reprezentând Galeriile de artă „N. N. Tonizza“. Sub clădirea Galeriilor de artă au fost înscrise, cu litere minuscule, cuvintele: „Fundată dr. C. Teodorescu“ (fig. 2).

Cea de a doua medalie, realizată o dată cu intrarea în anul 2000, an dedicat sărbătoririi marelui poet român Mihai Eminescu, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea sa, poate fi considerată o originală realizare mult căutată de colecționarii eminescologi. În contextul complexului de manifestări dedicate poetului, Bârladul, care întotdeauna a respectat și omagiat valorile culturii și științei românești, a conceput și realizat această medalie jubiliară având ca bază de reprezentare chipul poetului așa cum l-a văzut și zugrăvit marele plastician român Sabin Bălașa, pe o pânză aflată în colecția de artă a doctorului C. Teodorescu.

Medalia a fost realizată la Monetăria statului, fiind confectionată din tombac, într-un tiraj de 100 de bucăți și cu diametrul de 70 mm. Pe avers a fost reprobus chipul poetului, pentru ca în profunzime să fie redată estompat, valurile mării. La partea inferioară a fost înscrisă legenda: „2000 - ANUL EMINESCU“ (fig.3). Pe revers, între cele două ramuri de stejar, a fost reprobusă o strofă din poezia eminesciană „Junii coruși“. La partea superioară a fost inscripționată denumirea localității: BÂRLAD, iar la partea inferioară textul: „FUNDATIA CULTURALĂ Dr. C. TEODORESCU“ (fig.4).

Medalia realizată de bârlădeni, atât din punct de vedere al importanței ei ca document, cât și din punct de vedere al realizării artistice, reprezintă o operă numismatică de artă, menită să transmită, atât celor prezenți, cât mai ales celor ce vor urma modul în care bârlădenii începutul de secol XXI, au știut să aprecieze și să omagieze pe OMUL și POETUL românită și universalitatea, MIHAI EMINESCU.

N. MITULESCU

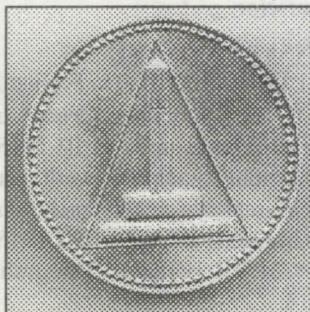

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

I LOVE YOU, SF!

ION HOBANA - PROFIL SF

Bârladul, cu parfumul lui de salcâm și cu armonia sa spirituală, ușor în afara vremurilor, a dat culturii românești numeroși oameni de valoare. Unii dintre ei s-au născut în Bârlad, alții au fost legați vremelnic de aceste tinuturi, dar toți poartă amprenta discretă a spiritualității bârlădene.

Ion Hobana, fiul cunoscutului avocat Mantaroșie, și-a petrecut o parte din copilărie și adolescență la Bârlad, unde a urmat cursurile Colegiului Național „Gh. Roșca Codreanu“.

Ion Hobana își amintește cu placere de perioada sa bârlădeană, mai ales că aici s-a concretizat și debutul său literar - în gazeta „*Păreri tutovene*“, ediția veche. Scriitor, critic, eseist, traducător, agent literar SF, Ion Hobana este o prezență distinsă, un interlocutor agreabil care se poate exprima în limbajul unor domenii total opuse. Dincolo de aparență, Ion Hobana este un spirit care sparge tiparele, sfidează realitățile virtuale sigure și nu sfiește să pătească în *no man's land*. Toate aceste trăsături și multe altele, însumate, definesc literatura SF.

Asemenea lui Hugo Gernsback în perioada nașterii SF-ului modern, Ion Hobana, alături de Vladimir Colin și Adrian Rogoz, a sprijinit, prin activitatea sa creatoare și cea de îndrumător, perioada de consolidare a SF-ului românesc.

Bibliografia legată de numele său este impresionantă și edificatoare:

— proză SF: „Ultimul vâl” (roman), „Oameni și stele”, „Un fel de spațiu” (povestiri);

— studii critice: „Viitorul a început ieri“, „Imaginile posibilului“, „Vârsta de aur a anticipației românești“, „Maeștrii anticipației clasice“, „20.000 de pagini în căutarea lui Jules Verne“, „Science Fiction. Autori, cărți, idei“, „Jules Verne în România“, „Un englez neliniștit - H.G.Wells și universul SF“, „Misterul Roswell după cincizeci de ani“, „Triumful visătorilor“.

Ultimele două volume, scrise în colaborare cu Julien Weverbergh, au fost lansate și la Bârlad, semn al legăturii de suflet dintre autor și orașul nostru.

Ion Hobana a realizat și numeroase antologii care au evidențiat dorința autorului de a sprijini publicarea unor nume din SF-ul românesc și cel internațional. Opera sa a fost traducă în 21 de țări și a fost inclusă în antologii de renume. Fost coordonator al lui European Science Fiction Society, Ion Hobana este președintele secțiunii românești al lui World SF, membru al H.G.Wells Society și al Associazione Internazionale per gli Studi sulle Utopie.

Pentru întreaga sa activitate în SF, Ion Hobana a primit marele premiu al Ministerului Polonez pentru Artă și Cultură (1973), premiul special „Golden Wings of Phantasy“ (1980) și „Harrison Award“ pentru îmbunătățirea statutului international al Sf-ului, al World SF, Brighton, 1984.

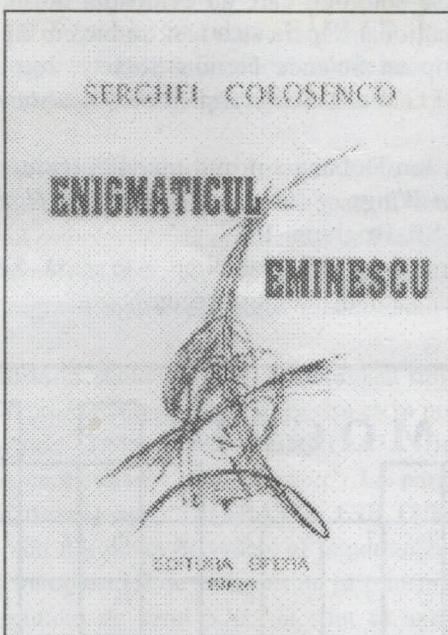
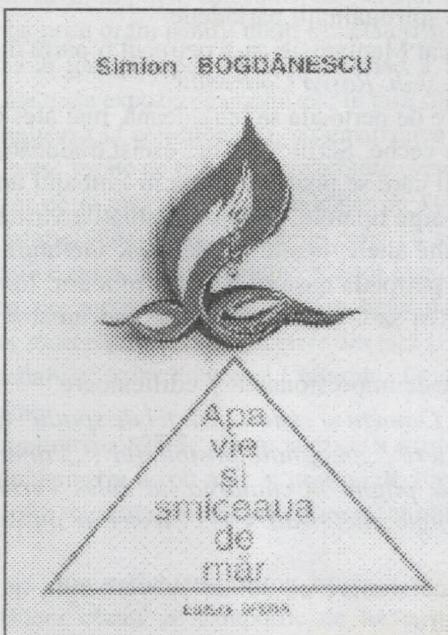
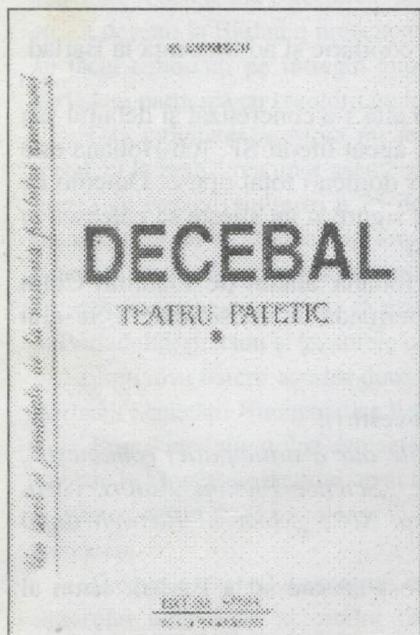
Contribuția Bârladului în conturarea acestei personalități este certă. Se concretizează, poate, în parfumul sălcâmilor? Sau actionează armonia spirituală a unor vremuri trecute?

Ritta MINTIADE

Înlocuind cifrele cu literele corespunzătoare, veți obține numele a 18 scriitori români, pe vertical. A=B ⇒ Societate cultural-stiințifică, înființată la 1 mai 1915 în orașul nostru (2 cuv.).

Serghei COLOŞENCO

EDITURA SFERA se prezintă: înființată la 20 mai 1999, în cadrul S.C. Irimpex S.R.L. Bârlad, director Serghei Coloșenco, oferă cititorilor cărțile:

Academia Bârlădeană

Revistă de cultură.

Redacția: Biblioteca municipală

"Stroe S. Belloescu" Bârlad.

Str. Republicii nr.109,

Tel.: 035/411001.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L Bârlad.

Colectivul redațional:

Serghei COLOȘENCO (redactor șef),
Simion BOGDĂNESCU,
Ritta MINTIADE.

Tehnoredactare: Bogdan ARTENE,
Gheorghita COŞER.